

18. 12. 1984
19. 12. 1984
20. 12. 1984
21. 12. 1984
22. 12. 1984
23. 12. 1984
24. 12. 1984
25. 12. 1984
26. 12. 1984
27. 12. 1984
28. 12. 1984
29. 12. 1984
30. 12. 1984

Ján Solovič

P E T A R I P A V A O

Komedija u 12 slika

Sa slovačkog preveo
Dr. Geno Senečić

L I T A
B r a t i s l a v a 1985

Osobe:

Petar, ruski car, 26 godina

Pavao bradogradilišni kalfa, 30 godina

Franz admiral

Fedor general 50-60 godina

Adem, krčmar "Kod crnog medvjeda", 50 godina

Barbara, kuharica, Pavlova majka, 50 godina

Margita, sluškinja "Kod crnog medvjeda", 70 godina

Nikola, ljekarnik "Kod zlatne ptice", 50 godina

Verona, njegova kćerka, 20 godina

Johana, majstorica, 50 godina

Matej

Marek kalfe, 20-25 godina

Pecko

Urban, gradski kapetan, 50 godina

Uršula

Beata opatice neodredjene starosti

Agata

Stražari

Scensku realizaciju ove komedije prepuštam potpuno fantaziji režisera, scenografa i muzičkog suradnika. Ipak smatram dužnošću upozoriti ih na slijedeće činjenice:

1. Cijeli se događaj odigrava u toku 36 sati usred vrelog ljeta godine 1698 u Bratislavi.
2. Barokno zlato, tipično za sakralne i svjetovne gradjevine plemstva i velikaša onoga vremena namjerno isključujem, jer 12 slika odigrava se u pučkom miljeu. Trgovi, brodogradilišta sa stambenim prostorima za kalfe, gostionice, ljekarnice, pružaju bezbroj mogućnosti stvoriti šaroliku sliku grada, koji je već u to vrijeme živio u srcu Evrope vrlo živahnim životom.
3. Bujnost slikovite panorame ne smatram nečim što treba dodati, nego kao dio glavne ideje komedije, bez čega ne može biti, jer sam još uvijek uvjeren da kazalište znači g l e d a t i nekoga ili nešto.
4. Scenska muzika trebala bi biti dosljedno iz motiva onoga vremena, koji motivi sve do danas nisu izgubili svoju draž. Melodičnost bi se po svojoj jednostavnosti trebala lako pamtiti i tako stvarati glavne motive pojedinim likovima, kao i duhovite medjuigre.
5. Sa uvodnim mottom trebao bi se gledalac upoznati ne samo putem programa, jer možda ga svatko i neće kupiti. Zato bi se taj motto svakako trebao dijeliti kao besplatni letak, eventualno ga pročitati kad se ugase svjetla kroz reproduktor kao nastupnu informaciju, a možda da bude objavljen i u obliku naslikanog revjalnog zastora.

Motto

U danima 18 do 20 srpnja 1698 godine imala je Bratislava rijedak posjet. U grad je došao ruski car Petar Veliki. Pošto je stupio na prijestolje, odlučio je mladi i energični vladar modernizirati svoje carstvo. Zbog toga krenuo je u zapadnoevropske zemlje. Njegova misija brojila je 250 članova, a car je sudjelovao INKOGNITO. Time je dobio prednost, da su mu otpale dužnosti reprezentacije, a on mogao doći u neposredni kontakt s narodom. Najdulje se zadržao u Nizozemskoj i Engleskoj. No povratku se zadržao u Beču, gdje je vjerojatno saznao, da Bratislava ima vrlo uspješan brodogradilišni ceh, u kome se već više od 400 godina gradili brodovi za carsku dunavsku flotilu.

Nesretnom zgodom okolnosti izgubili su se gradski spisi baš iz onog vremena, tako da se u gradskom arhivu nisu sačuvale nikakve vijesti o carevu posjetu. Tako da ni o programu posjeta koji je trajao tri dana ne znamo ništa sigurno. Dr. Andor Sas, koji se bavio tim posjetom, nije našao ništa određeno u što bi se mogao oprijeti, ali nagadja, da je Petra I. na ovaj posjet nagovorio u Beču kapetan bratislavske gradine i nasljedni župan grof Palfy.

Ludo Zubek: MOJA BRATISLAVA

PRVA SLIKA

Kavez sramote na Ribnom trgu

Subota navečer

Prostor ispunjen radoznalima

1. SCENA

Urban, Pavao, Marek, Matej, Pecko, Verona, Barbara, Johana, Mikulaš, stražari.

Urban: /nakon što je završilo bubnjanje/ Svim građanima Prešporaka na znanje i ravnanje! Nakon brižljiva razmatranja odlučili smo, da će zbog narušavanja javnog reda i uvrede svog cehovskog majstora što je počinio ovdje prisutni kalfa Pavao, on biti pravedno kažnjen tako, što će od današnje večeri do ponedjeljka ujutro biti zatvoren u kavez sramote. Čestiti i bogobojazni građani, koji će sutra krenuti u crkve, neka ga vide, ismiju i osude kao oponenu svima njemu sličnima, koji u našem gradu izazivaju tučnjave i dolično ne poštuju svoje pretpostavljene. Prema običajima osudjeni mora u kavezu ostati gladan i žedan. Onaj, koji bi mu možda htio dati vode ili kruha, dobit će deset udaraca batinom. U tu je svrhu na Ribnom trgu postavljen gradski dereš, da ga svatko vidi. Da kalfa Pavao osjeti sramotu ne samo na svojoj griješnoj savjesti, nego i na tijelu, on će u kavezu biti do pasa gol, pa da ga svatko može slobodno popljuvati. Potpisani sudac Krištof vlastitom rukom u ime pravednosti.

BARBARA: Lijepe li pravednosti, gospodine kapetane, neka ti jezik odrveni! Gdje je tu pravednost? Gdje? Dajte mi pokažite tu slijepu jadnicu, koja dopušta osuditi čovjeka samo zato, što je rekao istinu!

URBAN: Tišina!

BARBARA: Tako je, kao što sam rekla!

URBAN: Prekasno, Barbaro! Trebala si svoga sinčića bolje odgojiti!

BARBARA: Ti najmanje smiješ nešto govoriti!

URBAN: Zatvori svoj kljun, jer ću te inače zatvoriti u kavez zajedno s njim!

BARBARA: Baš bih ti to dopustila, ti krvopijolo!

URBAN: Stražari, strgnite mu košulju!

VERONA: Ne trgajte ju! Ja sam mu je darovala.

NIKOLA: Baš se imaš čime hvaliti ... Ali jedno upamti... ova ništarija više ne smije pod moj krov!

VERONA: Tata, pa to ne biste vi ipak uradili!

NIKOLA: Bogami ću uraditi! Neću dopustiti! Razumiješ li? Neću dopustiti da se povlačiš s takvim, kojega cijeli grad može nakažnjeno popljuvati.

PAVAO: Još me nisu popljuvali, gospodine Nikola.

NIKOLA: Već ćeš to dočekati.

VERONA: Ne, tata, molim vas, ne!

NIKOLA: Rekao sam da više neće prekoračiti prag moje ljekarnice "Kod žlatne ptice".

BARBARA: U njegovim godinama i pri njegovu zdravlju on i ne mora dolaziti u vašu ljekarnicu.

PECKO: U vašu ljekarnicu ne mora, ali zato ljekarnikovo-voj kćeri.

BARBARA: Naći će on sebi drugu, ako mu je gospodin otac ne dadne. U slavnom Prešporcu ima dosta djevojaka.

PECKO: Već ih vidim kako će navaliti na njega, kad ga ovdje budu vidjele s golom stražnjicom.

PAVAO: Ti mi zavidiš, Peckom znam da mi zavidiš. Samo pripazi, da ovamo ne dodješ ti, jer kad s tebe budu strgli gaće, djevojke će uzalud buljiti, jer neće vidjeti ništa. Baš ništa!

- NIKOLA: /kad prestane smijeh/ Ti bezobrazniče, zar ti nije dosta sramote? Još ćeš i prijatelja izvrtati smijehu?
- BARBARA: Zašto smijehu? On govori istinu.
- URBAN: Ti nemoj istinu previše navlačiti kao svjedoka, jer ja ću ti ...
- BARBARA: I ja tebi, kapetane, a ako želiš još štogod čuti ovdje pred tolikim svjedocima ...
- URBAN: Ovim ću ključem danas zaključati tvoga sina. A sutra? Sutra mogu tebe.
- BARBARA: Bogami ne bi bilo malo što bih ja o teni i o tvom starješini ispričovijedala u tom kavezu svakome, tko bi se ovdje htio zaustaviti u svojoj razbludnoj radoznalosti.
- URBAN: /otvori kavez/ Hajdemo! Skini to platno s pupka!
- PAVAO: /ponešto stidljivo svlači košulju, razmišlja kome da ju dadne, da li majci ili svojoj dragoj.
- VERONA: Oprat ću ti ju i do ponedjeljka opšiti.
- PECKO: Ali moraš ju opšiti jakim koncem da bi ju mogao i djeci pokazivati.
- NIKOLA: /Veroni/ Kući!
- VERONA: Tata ...
- NIKOLA: Smjesta podji! Jer ako me uhvati bijes ...

2. SCENA

Prijašnji bez Nikole i Verone

- URBAN: /zatvara kavez i značajno, tako da svi vide tur-ne velik ključ u kožni džep svoga kaputa/
- PECKO: A što vi velite na to gospodjo majstorice?
- JOHANA: /stajala je u pozadini/ Kakva sramota! Bože moj! Ne mogu sutra ni na ulicu izaći. Kalfa iz moje radionice u kavezu sramote! Toga kod nas nije bilo još od nepameti.

- BARBARA: Samo se nemoj praviti sveticom, Johanke! Mogla si dati zlatnik kao što su dali ostali majstori, pa Pavao ne bi trebao biti zatvoren u kavezu sve do ponedjeljka ujutro. Pa bilo ih je više, ali u kavez su strpali samo jednoga. Onda gdje je tu pravednost?
- URBAN: Ostali su bili u pravu.
- BARBARA: Ti to svoje pravo možeš sebi zadjeti za šešir.
- URBAN: Stražari! Odlazak! Dosta je bilo babskih razgovora.

3. SCENA

Prijašnji bez Urbana i stražara

- JOHANA: Ti nemoj meni zlatnik davati pred nos. Ja sam htjela dati, ali on ni čuti, rekao je neka se ne usudim lopove mititi, jer istina je na njegovoj strani.
- PAVAO: I jeste!
- PECKO: Da, zbilja, a kako izgleda ta tvoja istina sada iza mreža?
- MAREK: Pecko, slušaj, ako još pisneš, neću se više moći suzdržati, nego ću te tako mlatnuti ...
- MATEJ: Mamlaz! Ismijavati prijatelja u njegovu teškom času?
- JOHANA: No, no, samo mi se nemojte ovdje pobiti, jer onda mogu sutra zatvoriti radionicu. Hajde, smjesta podjite spavati. A ujutro da vas vidim u crkvi!
- MAREK: Gospodjo majstorici, imajte srca! Cijeli tjedan radimo od četiri ujutro, pa do kasne noći.
- MATEJ: Pustite nas barem da u nedjelju dulje spavamo.
- JOHANA: Dosta se vi naspavate. Pravom muškarcu dovoljno je da samo malo pridrijema, a ne da se izležava u perinama.

- MAREK: Joj, u perinama. Pa mi bismo vam mogli biti od koristi u perinama ...
- PAVAO: Ali nemamo kada.
- JOHANA: Ti šuti! Radije ispituji svoju savjest.
- BARBARA: Njegova je savjest čista, ti to Johana dobro znadeš. On je rekao tek istinu, da je Joakim pijandura, da je od rakije već poblesavio, a k svemu tome da je i dosta star.
- JOHANA: Ja ga nisam izabrala za majstora ceha.
- BARBARA: Svi vi ovdje natječete se u pogrđama, ali najveća leži na vašem slavnom brodogradjevnom cehu, koji na svome čelu drži pijanu glavu, koja već odavna nije ni slična glavi.
- JOHANA: Zнат sam naslijedila od pokojnog muža, a brodove u Prešporku ne gradi Joakim, nego mi ostali.
- MAREK: To je istina, ali postolarski kalfe počeli su prvi vrijedjati nas ostale.
- PECKO: Mi smo branili i vas, gospodjo majstorice.
- MATEJ: Da, da, ti si mnogo toga obranio iza peći u našem prenočištu.
- PECKO: Samo se nemoj previše isprsavati, Mato, jer ću reći gospodji majstorici sve što si o njoj pripovijedao ...
- JOHANA: /Mateju/ Što si pripovijedao?
- MATEJ: Ništa. Tek onako. Rekao sam Marku ...
- JOHANA: /Marku/ Što ti je rekao?
- MAREK: Ništa. Tek onako. Pripovijedao mi je kako naša gospodja majstorica ...
- JOHANA: /Mateju/ Što naša gospodja majstorica?
- MATEJ: ... da bi naša gospodja majstorica još uvijek bila i tekako ...
- JOHANA: /Marku/ Što bi još uvijek bila?
- MAREK: Ništa. Tek onako.
- PECKO: Da bi naša gospodja majstorica još uvijek bila i tekako fina ...

- MAREK: /mirno/ Šuti!
- JOHANA: /Pecku/ Prestani. Nisam radoznala. I smjesta svi na spavanje! Nije pametno zadržavati se oko postavljenog dereša.
- /Ode zajedno s kalfama/

4. SCENA

Pavao i Barbara

- BARBARA: /Ostali su sami/ Pavle, zašto to radiš?
- PAVAO: Oni su glupi. Ne vide dalje od nosa.
- BARBARA: A ti vidiš dalje?
- PAVAO: Ne vidim, ali htio bih vidjeti. Što sve bismo mogli uraditi. Kamo bismo sve mogli stići s našim brodovima. A moramo se držati regula što ih izdaje jedan pijani majstor ceha. Znadeš li ti dokle teče Dunav.
- BARBARA: Valjda do Budima... Ja sam bila najdalje u Pezinku na berbi groždja, a sad sam tu. Svatko neka se drži svoga.
- PAVAO: A mislite li da je to dobro?
- BARBARA: Valjda jeste, kad svi tako rade. Ti izmišljaš za svoju majstoricu kojekakve gluposti, a što imaš od toga? Ostavila te u kaši.
- PAVAO: Htjela je zbog mene podmititi gradskog starješinu i kapetana. Ali nešto za nešto.
- BARBARA: Što je htjela?
- PAVAO: Da se odreknem Verone.
- BARBARA: Gadura stara. Nema ni trunka stida. Mogla bi ti biti majka. Jesi li vidio? Što sve radi novac? Ona misli kad ima novca da sebi može dopustiti sve. Zato ona i triput na dan presvlači suknje. Želi se svidjeti mladom momku. Ali to se u slavnim Prešporku ne bi smjelo trpjeti.
- PAVAO: Poručio sam joj neka samo spremi svoj zlatnik.

BARBARA: Dobro si uradio. Već je dosta što sam se ja jeftino prodala, ali ti se ne smiješ. Donijet ću ti od onoga najboljega što ću danas i sutra kuhati Adamovim gostima "Kod crnog medvjeda".

PAVAO: Što vam pada na um? Zar niste čuli? Mogao bi vas netko vidjeti.

BARBARA: Pa nećeš ti valjda ovdje ostati gladan i žedan. Ja se ne bojim ni samoga djavla.

PAVAO: Tiše! Nemojte griješiti!
/Začuje se zvono za pozdravljenje. Barbara se prekriži/.

2. SCENA

Uršula, Beata, Agata i prijašnji Opatice dolaze u redu poput gusaka, najprije gledaju u zemlju kao kad se mole, a kad opaze Pavla u kavezu, Agata i Beata uspire korak i stanu.

URŠULA: /kad opazi da kreće samo ona/ Sestre! Sestre milosrdne. Šta to vidim? Kamo vi to gledate? Gospode, budi im milosrdan i oprostite im ove griješne poglede. Nisam li vam već stotinu puta rekla, da vaš ljubljani nije od ovoga svijeta.

BEATA: Da.

AGATA: Stotinu puta.

Beata: Nije.

AGATA: Od ovoga svijeta.

URŠULA: Zatvorite oči i odmah zaboravite što ste ovdje vidjele. Jedamput zauvijek.

BEATA: Jedamput zauvijek.

AGATA: Zaboravit ćemo.

BEATA: Ovoga, kojega smo ovdje vidjele.

URŠULA: Tako, tako ... A sada požurite, jer nas noć ne smije zateći izvan samostana. /Odu/

3. SCENA

Barbara i Pavao

BARBARA: Već ih vidim kako će uzdisati cijelu noć pri zaboravljanju jedamput zauvijek.

PAVAO: Što nas briga za njih, mamice, samo vi nemojte zaboraviti na ono najglavnije. Sutra, baš o podne, kad ovdje bude najviše radoznalaca, pošaljite mi ovamo Pita s guslama. Neka mi zaszvira da mi ovdje bude veselije.

BARBARA: Gospode, što da radim s njime? Opet nešto izmišlja! No, ali ovdje te neću pustiti da budeš sam. /Muzički motiv/

DRUGA SLIKA

U gostionici "Kod crnog medvjeda"

1. SCENA

Fedor, Franz i Petar

PETAR: Gospodine admirale, gdje smo to zapravo?

FEDOR: Dakle, znajte, obišli smo cijelu Evropu, ali takvog vina nismo nigdje pili.

FRANZ: Prava istina. Vino kao najbolji liker.

FEDOR: A krčmar je rekao da će donijeti još boljega.

PETAR: Gospodine admirale, gdje smo zapravo?

FRANZ: U Prešporoku.

PETAR: Gdje?

FRANZ: U Prešporoku. Od Beča jedan sat putovanja Dunavom.

PETAR: Uz Dunav ili niz Dunav?

FRANZ: Niz Dunav. U gradu gdje se krune ugarski kraljevi.

PETAR: Kakvi kraljevi?

FRANZ: Ugarski.

- PETAR: Aha. A što ovdje zapravo tražimo, gospodine generale?
- FEDOR: Potreban nam je odmor. Imamo dugačak put iza sebe, a još dulji pred sobom.
- PETAR: Odmerati smo se mogli i u Beču.
- FRANZ: Zar u carevoj blizini?
- FEDOR: Isključeno! Ondje se ne bismo odmorili.
- PETAR: Pa nitko ne zna tko sam.
- FRANZ: To je istina, ali ako bi car saznao ...
- FEDOR: Ne bi vam dali mira ni časa.
- PETAR: A što ćemo raditi ovdje?
- FRANZ: Ujutro nas očekuje Palfy. Pripremio je izvanredni program. U Palfyja se možemo pouzdati.
- PETAR: A što do jutra?
- FEDOR: Do jutra?
- PETAR: Što ćemo raditi cijelu noć?
- FEDOR: Pa noću svi čestiti ljudi ...
- PETAR: Što se tiče tebe, gospodine generale, ni ne trebam pogađati što rade takvi kao što si ti. Loču i hrču. Ili pak obretno. Hrču, a kad se probude, onda iznova loču.
- FEDOR: Iako ste mladji, morate se čuvati, paziti na sebe, jer već smo na povratku, putujemo kući, a kod kuće vas očekuju izvanredno velike vladarske dužnosti.
- PETAR: Ono što me ne očekuje, budi ljubazan pa prepusti meni. Ali nemojte ni poželjeti vidjeti ono što očekuje vas dvojicu, ako utvrdim da smo ovamo svratili samo zbog vaših lumpacija.
- FEDOR: A vama vino ne prija?
- PETAR: Osjećam da me počinje hvatati bijes.
- FRANZ: Lako ćemo ga otjerati. Dosta je da kažete, pa ćemo naručiti nešto bolje.
- FEDOR: Vaša riječ za nas je zapovijed veličanstvo.

- PETAR: Oprezno gospodine generale. Tebi, kako vidim vino opasno odvezuje jezik.
- FEDOR: Zar sam rekao nešto što nisam smio?
- PETAR: Vi obojica znadete da me ne smijete oslovljavati veličanstvo.
- FEDOR: Ali medju nama trojicom ...
- FRANZ: U takvim gostionicama znadu i zidovi čuti.
- PETAR: Onda ja i nadalje ostajem za sve tek kanonir, mili Fedore i poštovani franz.
- FEDOR: Na vašu službu gospodine kanoniru.
- FRANZ: Dvije godine čuvamo vaš inkognito pred Nizozemcima, Englezima, Nijemcima i što ja znam pred kine još.
- PETAR: To je istina, ali ni kod jednih od njih nismo, kako vi kažete, pili tako dobro vino, ili opasnost je vrlo blizu.
- FEDOR: Nadam se da ne suanjate kako možemo dosta izdržati.
- PETAR: Samo kad biste izdržali.
- FEDOR: Temeljitog muškarca, a još k tome i ruskog generala odgojenog na oštrim rakijama, počevši s našom votkom i to već od majčine sise, ne može savladati ni vedro nekakvog prešporskog vina.
- PETAR: A ti, franz? I ti si tako siguran u sebe?
- FRANZ: Nisam baš siguran da li bih mogao priseći na svoju čast admiralu, kako je nakon vedra toga vina vina moguće pouzdano razlikovati vertikalni položaj od vodoravnog, u tome nisam posve na čistu, ali ono što mogu sa sigurnošću reći, jeste, da mi prija kao valjda još nikada u životu.
- FEDOR: Krčmaru? Gdje si? Zar nisi čuo da admiral ima prazan vrč.

Za...
Adam i prijašnji

- ADAM: /s vrčem vina u ruci/ Božesačuvaj poštovana gospodo! U gostionici "Kod crnog medvjeda" još nije nikad nitko bio prazna vrča. Na to sam ja vrlo praznovjieran. U mojim podrumima, poštovana gospodo, bačve ne presušuju. Kod mene može svatko, tko ima čime, poželjeti sve što mu grlo prija a želudac podnese.
- PETAR: Kakvo je to vino što nam ga točiš?
- ADAM: Svetojursko. Jedno od najboljih vina u cijeloj Ugarskoj.
- PETAR: A kako je velika ta tvoja Ugarska?
- ADAM: No ... Ugarska.
- FRANZ: /šapće Petru/ Otprilike kao permska gubernija.
- ADAM: Ugarska je slavna po vinogradima.
- PETAR: A po čemu još?
- ADAM: No još i po ... ali najviše po vinogradima. Svetojurčani šalju godišnje četiri sto bačava toga vina ravno na carski dvor.
- PETAR: Javi im da će dobiti i novih kupaca.
- ADAM: Kakvih ... s dopuštenjem.
- FRANZ: Ali najprije ga još ipak moramo ponešto isprobati.
- ADAM: Ne morate se truditi ići u Jur. Kod mene u podrumu ima vina za cijelu armiju. Mogu vam donijeti i druge sorte.
- FEDOR: Ispravno si rekao, krčmaru, vrlo ispravno.
- ADAM: U mene se možete pouzdati. Adam iz "Crnog medvjeda" u Prešporku, je takav poznavalac vina, da se o njemu čuje na široko i na daleko.
- PETAR: Imaš i koje drugo vino?
- ADAM: Pezinsko.
- PETAR: Donesi i od toga. Još koje drugo?
- ADAM: Modransko.

- PETAR: Donesi! Dalje!
- ADAM: Limbaško.
- PETAR: Donesi od svakoga.
- ADAM: /pogledsava u Franza i Fedora/
- PETAR: Što stojiš? Hajde, kreni.
- ADAM: Ne znam da li i plemenita gospoda ...
- PETAR: Što? Plemenita gospoda? Kakva plemenita gospoda?
- ADAM: Ne znam da li i plemenita gospoda žele to isto.
- PETAR: Ja najbolje znadem što žele ova gospoda. Zato me i drže. /Fedoru/ Imam li pravo?
- FEDOR: Kako vi velite. Imate pravo, vaše ...
- FRANZ: /Petru/ Imaš pravo, imaš pravo. /Krčmaru/ Zato da držimo.
- ADAM: Kako želite. Donijet ću od svakoga. /gleda Petra/
- PETAR: Veliš da si Adam?
- ADAM: Jesam, molim lijepo, poštovana gospodo, Adam.
- PETAR: A gdje ti je Eva?
- ADAM: Eva?
- PETAR: Pa nema krčmara bez krčmarice. I to lijepe krčmarice.
- ADAM: A tako? Gospodin kanonir bi želio ne samo popiti.
- FRANZ: No, no, no. Ništa u zlu. Naš kanonir još je mlad i stasit. Ovakvom dolikuje da uz dobro vino ne gladi samo čašu.
- ADAM: No, molim lijepo, s gladjenjem bit će nešto teže.
- FEDOR: A zašto?
- ADAM: Imam samo kuharicu.
- FEDOR: Ovamo s njom!
- ADAM: I sluškinju.
- FEDOR: Ovamo s njom!
- ADAM: Samo ja ne znam hoće li vam biti po ukusu.
- FEDOR: To je naša briga.
- FRANZ: Daj, ne izmotavaj se i pozovi tu svoju Evu.

ADAM: Ona nije Eva.
 FEDOR: Nije važno kako se zove.
 ADAM: E, pa kako mislite /poviče/ Margito!

3. SCENA

Margita i prijašnji

MARGITA: /starica u pruljavoj pregači, s rupcem na glavi, stane na prag/ Zvali ste me?

ADAM: Jeste. Zvao sam.

FEDOR: /brzo podigne čašu i pije/

FRANZ: /čini to isto/

PETAR: /prasne u smijeh i uhvati se za trbuh./

MARGITA: Što zapovijedate?

FEDOR: Ništa.

FRANZ: Više ništa.

PETAR: Posve ništa, babuška, od tebe ništa.

ADAM: Reci Barbari neka kolje piliće. Gospoda će večerati.

FEDOR: Znao sam, da k tome vinu još nešto fali.

FRANZ: Kad nema drugo, mogu biti i pilići.

ADAM: Molim lijepo, gospodo. Predjite ovamo. Ovdje ćemo vam prostrijeti kako se dolikuje. Margito, ne stoj ovdje. Požuri po cigane. Uz dobru večeru spada muzika. Molim gospodo, izvolite, prijedjite ovamo.

4. SCENA

Margita i Barbara

MARGITA: /sprema se stola prazne čaše i gundja sama za sebe/ Sam vrag ih je donio, pa da i u subotu na večer nemamo mira.

BARBARA: /stane na vrata/ Kakvi su to ljudi?

MARGITA: Što ja znam. Neka trojica. Moreš klati piliće.

BARBARA: Slutila sam da ću večeras nešto dobra kuhati.

Fino. Bar moj sin neće biti ni gladan ni izdan ... A odakle su? Naši?

MARGITA: Stranci.

BARBORA: To bolje. Brže će se napiti.

MARGITA: Naredio je da im se pozovu cigani.

BARBARA: Što ne kažeš?

MARGITA: Zar ti ne poznaješ Adama? Kad on nanjuši novac, kadar je i голу uš svučiti. /Opazi Adama kako dolazi, pa se brzo izgubi/.

5. SCENA

Adam i Barbara

ADAM: A ti, što se ovdje motaš bez posla.

BARBARA: Kako bez posla? Piliće koljem, spremam gozbu.

ADAM: Ovakvih gostiju već odavna nismo ovdje imali. Budi spretna i brza. Vino im je otvorilo apetit. Gladni su.

BARBARA: A odakle su došli?

ADAM: Mislim iz Beča. Ali, Rusi su. General, admiral i najmladji - kažu obični kanonir. Ali vrlo ga cijene i poštuju. A to mi se nekako čini tajnovitim. General i admiral, pa cijene običnog kanonira.

BARBARA: Do zore neće više biti tajne. Vino će im razvezati jezike.

6. SCENA

Prijašnji i Petar

PETAR: /udje/

ADAM: /Barbari/ U kuhinju! Da te više ovdje ne vidim.

PETAR: Ovo je bila ona druga Eva?

ADAM: Barbara, kuharica. Izvrsno kuha. Prste ćete si oblizavati.

PETAR: Ja neću. Idem spavati.

ADAM: Gospoda vas više ne trebaju?
 PETAR: Snaći će se oni i sami. Uz pomoć vašeg vina.
 ADAM: Soba vam je spremna. Ali ...
 PETAR: Što, ali?
 ADAM: Ali neće li vam samome biti tužno.
 PETAR: To je već moja briga. Još ću malo prošetati.
 ADAM: Razumijem. Mogao bih vam posavjetovati ...
 PETAR: Već ću ja sam sebi posavjetovati.
 ADAM: Mi u slavnom Prešporku znademo cijeniti strance.
 PETAR: Rekao sam ti da je to moja briga. A onoj dvojici radije nemoj ništa govoriti.
 ADAM: Razumijem, ekšelencijo, gospodine kanoniru.
 PETAR: Kakva ekšelencija?
 ADAM: Adam od "Crnog medvjeda" već znade što treba znati.
 PETAR: Dakle, brini se o svojim gostima. A ujutro neka bude dobar zajuttrak.
 /Muzički motiv/

TREĆA SLIKA

Kavez sramote na Ribnom trgu kao u prvoj slici.

1. SCENA

Petar i Pavao

PETAR: /Dolazi na trg i radoznalo promatra kavez sa zatvorenim Pavlom/
 PAVAO: /nakom što su se međusobno gledali/ Što toliko zuriš?
 PETAR: Zar ne smijem?
 PAVAO: Smiješ, ali dobro pripazi.
 PETAR: Što da pripazim?
 PAVAO: Da ti oči ne ispadnu.
 PETAR: Doista nešto neobična.
 PAVAO: Što?

PETAR: Pa ovaj kavez.
 PAVAO: Želiš li kazati da ovakav kavez vidiš prvi put?
 PETAR: Kavez ne, ali čovjeka u njemu da.
 PAVAO: Ti nisi ovdašnji? Odakle si?
 PETAR: Iz daleka.
 PAVAO: A što si?
 PETAR: Čovjek na putu.
 PAVAO: Ma nemoj!
 PETAR: A što ti je to tako žudno?
 PAVAO: Po čizmama, plaštu i šeširu nisi baš bilo tako.
 PETAR: Ja sam kanonir.
 PAVAO: Što ne kažeš? A otkada se to kanoniri tek ovako muvaju po Prešporku? Još k tome o ponoći, kad je vrijeme duhova.
 PETAR: Je li te strah?
 PAVAO: Mene? Mene nije strah. Kako vidiš, ja sam zaključan. Kao što je to običaj kod nas u Prešporku. Po noći moraju se uvijek dobro zakračunati sva vrata i prozori.
 PETAR: Jesu li te ovamo zatvorili za kaznu ili tek onako iz objestit?
 PAVAO: Nisi li ti slučajno previše radoznao?
 PETAR: Dakle za kaznu. A što si uradio?
 PAVAO: Misliš li da ću ti se ispovijedati baš ovdje i baš sada?
 PETAR: Ne moraš, ali ja samo mislim nije li ti potrebna nekakva pomoć.
 PAVAO: Čemu?
 PETAR: Pa ipak si čovjek, a u kavezu?
 PAVAO: Neke se stide oni, koji su me zatvorili u kavez.
 PETAR: Znači, nećeš mi reći razlog.
 PAVAO: A zašto? Šta da suvišno nekuda po stranom svijetu raznosiš kako u Prešporku zatvaraju u kavez sramote brodogradjevne kalfe.

- PETAR: Ti si brodogradjevni kalfa?
- PAVAO: /ispruži ruku kroz mreže/ Pavao.
- PETAR: /pruži mu ruku i dobrano ju strese/ Petar.
- PAVAO: /bolno zacvili/ Jojoj, treba priznati da si momak. Toliko snage u jednoj ruci.
- PETAR: Dakle? Na kako dugo su te?
- PAVAO: Do ponedjeljka ujutro.
- PETAR: Dobar pronalazak. Kazniti preko nedjelje, a u ponedjeljak hajde na posao.
- PAVAO: Čuj, kad si tako snažan momak, ne bi li ti pokušao...?
- PETAR: Što?
- PAVAO: Malo podići ove mreže ovdje ispod ključanice?
- PETAR: Vrlo rado. /pokuša i mreža popusti/
- PAVAO: Dakle prijatelju svaka ti čast. Snage imaš za trojicu.
- PETAR: Kakva korist od snage, kad ključanica neće popustiti.
- PAVAO: Hoće, kako ne bi popustila. Ti imaš u rukama snagu, a ja ću k njoj dodati malo pameti i lukavosti. Imaš nožić?
- PETAR: /izvadi nožić/ Jesi li ikada čuo da bi kanonir bio bez noža?
- PAVAO: Izvrsno! Dobar nožić.
- PETAR: No mrežu nećeš s njime moći razrezati.
- PAVAO: Nije potrebno rezati. Dovoljno jem malo okrenuti zubac na ključanici. Pogledaj, s ove strane je kov zardjao. Ja ću ga provući dopola, a ti ga prohvati.
- PETAR: Hajde, pokušaj ...
- PAVAO: Još jedamput dobro podigni ... Tako... Opreno... To je ono! /zvekne i mreže na kavezu se otvore/ Eto, što sam rekao? /Iskoči iz kaveza/.
- PETAR: Prste imaš spretne. Nisu li te ovamo zatvorili zbog njih?

- PAVAO: /pruža Petru nož/ Prešporski kalfe ne krađu.
- PETAR: Da nisam vidim na vlastite oči, nikada ne bih povjerovao da se ovakav kov može otvoriti.
- PAVAO: Nešto sam naučio kod kovačkih majstora... i to ne kod bilo kakvih.
- PETAR: Gdje?
- PAVAO: Daleko, na moru, u Bremenu.
- PETAR: A šta radiš ovdje, kad si bio u Bremenu?
- PAVAO: Ja sam ovdašnji. A u Bremenu sam bio na naučavanju.
- PETAR: /pregledava kavez/ Doista, kako izgleda svijet kroz takve mreže?
- PAVAO: Pokušaj, pa ćeš vidjeti.
- PETAR: /udje u kavez/ Malo je tijesno.
- PAVAO: /zatvori za njim mreže/
- PETAR: Ne luduj!
- PAVAO: To će biti iznenadjenje za kapetana Urbana, kad ujutro ovdje umjesto Pavla nadje Petra.
- PETAR: Ti bi to uradio?
- PAVAO: /otvori mrežu/ Ali ne, pa znaš da ne bih. Nisam ja lopov, vagabund, niti smutljivac.
- PETAR: A što si?
- PAVAO: Već sam ti rekao. Kalfa iz slavne radionice majstorice Johane i još slavnijeg ceha svetog Nikole, koji ceh već više od stotinu godina gradi u Prešporku brodove za dunavsku flotilu našega gospodina cara.
- PETAR: Veliš stotinu godina? A ja znadem samo da je Ugarska slavna zemlja po vinogradima.
- PAVAO: Što bismo mi sve mogli.
- PETAR: Vi? A koliko vas ima u toj vašoj slavnoj radionici?
- PAVAO: Dodji sa mnom, vidjet ćeš.
- PETAR: Kako?
- PAVAO: Ne boj se! Sa mnom nećeš u Prešporku zalutati. /muzički motiv/

ČETVRTA SLIKA

U prešporskom herbergu - spavaonici - prenočištu putujućih kalfa. Noć.

1. SCENA

Petar, Pavao, Marek, Matej i Pecko

- PAVAO: /udje zajedno s Petrom među kalfe koji spavaju, malo se razgledava u polutama, a zatim prodrma Mateja/ Mato, ustaj!
- MATEJ: /samo se okrene na drugu stranu/
- PAVAO: /hvata za nogu Marka/ Marko, probudi se!
- MAREK: /ponavlja isto što i Matej, pa i zlovoljno i glasno zijevne/
- PETAR: Tvrdi san imaju ovi tvoji prijatelji.
- PAVAO: Preko tjedna nemaju prilike mnogo spavati. /strgne plahtu s Mateja/ Mato, ustaj, vrijeme je.
- MATEJ: /prestraženo/ Što je? Zar već sviče?
- PAVAO: Začas će svitanje.
- MATEJ: /trlja oči/ Hajde, pusti me! Tko je? Palo?
- PAVAO: Ja sam.
- MATEJ: Je li mi se pričinja ili sanjam?
- PAVAO: Nijedno ni drugo, Matko.
- MATEJ: Ja ipak sanjam. Što ovdje bulazniš? Pa ti si u kavezu na Ribnom trgu. /Glasno zijevne i ponovno legne spavati/.
- PAVAO: /prodrma Marka/ Marko, daj se bar ti probudi.
- MAREK: /skoči na noge/ Što? Zar je već ponedjeljak? Zar smo cijelu nedjelju prespavali?
- MATEJ: Nismo, to ti se samo čini.
- PAVAO: Ne čini vam se, momci, ustajte.
- MAREK: /takne Pavla ne vjerujući/ Bogami jeste. Ovo je Palo.

- MATEJ: /sjedne/ Onda Johana te ipak iskupila kod Urbana?
- PAVAO: Niti Johana, niti Urban.
- MAREK: Nego tko?
- PAVAO: Još se nadju dobri ljudi.
- MAREK: /pokaže Petra/ A ovaj ovdje, tko je to?
- PAVAO: Dajte se napokon saberite. Ovakav posjet niste još nikada imali.
- MAREK: Tko je to?
- PAVAO: Zar ne vidiš? Čovjek i to ne bilo kakav. Izvadio me iz kaveza sramote.
- MAREK: Ključem ili kako?
- PAVAO: Pružite mu ruku, pa ćete vidjeti da njegovia rukama nije potreban ključ.
- MAREK: /časak oklijeva, a onda pruži ruku Petru/ E, pa onda dobro došao k nama ako si čestit čovjek.
- PETAR: /stagne mu ruku, Marek ne izdrži, nego vrisne od boli/
- PAVAO: Tiše, jer ćeš probuditi Pecka, a on će otrčati ravno gradskom starješini.
- MATEJ: /bojažljivo pruži ruku Petru, a on se tek nasmije i snažnim ga zahvatom podigne/.
- PAVAO: Onda šta kažete? Kanonir Petar.
- MAREK: Ja sam Marek.
- MATEJ: A ja Matej.
- PAVAO: I vi se želite samo ovako nasuho predstavljati? Bocu nemate?
- MAREK: Gdje bi se ovdje zadržala boca ... među tolikim žednim grlima.
- PAVAO: Ni ti nemaš, Mato?
- MATEJ: Navečer smo još imali ...
- MAREK: Čekaj. Pecko sigurno još ima nešto u svojoj boci /priskoči Pecku koji spava i oprezno ga okreće/.
- MATEJ: /mu pomaže/

- PECKO: /malo se pokrene, ali se ne probudi/
 MAREK: /pobjednički izvuče malu bocu/
 MATEJ: /uzima mu bocu/. Eto ti ga! Boca je prazna!
 MAREK: S praznom ćemo se slabo počastiti.
 PAVAO: Momci, ne valja nam posao. A još je gore što se pravi Slovaci ne znadu drugačije počastiti.
 MAREK: Što možeš bolje izmisliti?
 MATEJ: Ništa se možeš izmisliti, jer bi već i prije nas, naši djedovi i pradjedovi na to došli, kad bi nečega bilo.
 PAVAO: Da zbilja, kanoniru, a kod vas? Kako je to kod vas?
 PETAR: Kako kada.
 PAVAO: /Petru/ što ćeš ti sada misliti o nama?
 PETAR: Moja stvar.
 PAVAO: Nije baš tako. Ti si mi pomogao iz kaveza.
 MATEJ: A to još nije nikome uspjelo u slavnom Prešpor-ku.
 PAVAO: Moram te počastiti.
 PETAR: A što onda ako meni do te tvoje počasti nije previše stalo?
 PAVAO: Ovako nemoj govoriti, jer ...
 PETAR: Sada već znadem zašto su te zatvorili u kavez.
 MATEJ: Pa to nije nikakva tajna.
 MAREK: Kapetan Urban svima je to javoo dao na znanje.
 PETAR: Nisam bio prisutan.
 MAREK: Za uvredu i smetanje javnog reda u krčmi kod Venture.
 MATEJ: Samo što je istina bila u tome, što je Palo branio čast brodogradjevnog ceha, koju ovdasnji postolari i suknari pogrdjuju radi našeg pijanog cehovskog majstora.
 MAREK: A kad je došlo do gustoga rekao je i njemu, da bi već trebao pustiti na svoje mjesto nekoga od mladjih i sposobnijih majstora.

- MATEJ: Danas više ne izdubljujemo čamce kao u njegovo vrijeme, nego gradimo brodove. I to me bilo kakve, ali on više ništa ne razumije, a svojom pijanom glavom pokvari sve što može.
 MAREK: Njegove splavi već danas Turci na donjem Dunavu prevrću kao orahove ljuske. Protiv Turaka danas se više ne može nego pravim brodovima sa po trideset topovskih cijevi sa svake strane.
 PETAR: I vi gradite takve brodove sa po trideset topovskih cijevi?
 MAREK: Gradimo i veće. Baš sada spremamo takav brod. Čvrst brod na jedra i na vesla. Pravo veselje je na tom raditi ... a što sve bismo mi mogli. Naše brodogradilište je na glasu. Samo majstori-rica nema odvažnosti. Eto, naš Pavao kad bi ti pokazao što je već sve izmislio ... naš bi car samo gledao kakva bi to bila flotila. Onda bismo mogli tjerati Turke niz Dunav.
 PETAR: A zašto ne možete?
 MATEJ: Zato, jer naš cehovski majstor priznaje samo ono, što je bilo u staro vrijeme. Na svemu novom on nadje pogrešku.
 PETAR: Velite trideset topovskih cijevi sa svake strane?
 PAVAO: Topovi, to dolazi kao zadnje. Brod treba kao prvo dobro sagraditi. Da čvrsto stoji na vodi. Takav posao je prava divota.
 PECKO: /prene se s povikom/ Lopovi!
 MATEJ: Zar sanjaš?
 PECKO: /svoju bocu ne može naći/ Ne sanjam. Lopovi, gdje je moja boca?
 PAVAO: /bači mu praznu bocu/ Evo ti, ovdje imaš bocu. Ali šljivovicu si sam popio.
 PECKO: Ja? Vi ste mi ju popili.

- PETAR: Bila je doista prazna.
- PECKO: A tko si ti? Što ovdje radi taj stranac?
- PAVAO: Došao te pozvati na posao. On ovakve vječne šegrte traži po cijelom svijetu.
- PECKO: Ti se nemoj ništa isprsavati. Ja mogu postati majstor, ali ti nikada.
- PETAR: Nikada? Zašto?
- PECKO: Prespankin sin.
- PETAR: Čiji sin?
- PECKO: On je vanbračno dijete. A takvi su kod osudjeni da vječno ostanu samo kalfe.
- PETAR: Zbilja?
- PAVAO: /samo kimne/
- PETAR: Ovdje imate neke čudne običaje.
- PECKO: Zašto čudne? Pravilne. Čestit majstor mora potjecati od bogobojaznih roditelja.
- PAVAO: Tako kao ti. Samo glavu imaš praznu, a šegrtske godine nikako da završiš.
- PECKO: Ja ću kad-tad završiti, to je moja stvar, ali ti sebi nećeš pomoći.
- PETAR: Zašto? Kad zna svoj posao.
- PECKO: Zakon je zakon, a taj ne pušta.
- PETAR: A car? Vaš car? Zar je on saglasan s takvim glupim zakonom?
- PECKO: A ti? Ako nisi naš, onda čiji si i šta radiš ovdje?
- PETAR: Došao sam tek tako da malo porazgovaram s kalfama slavnog brodogradjevnog ceha.
- PECKO: Je li naš cehovski majstor to znade?
- PETAR: Podji mu to dojaviti, pa neka dodje ako mu se raži. Reci mu da bi ga rado vidio neki kanonik, koji sebi ne može zamisliti takvog glupana, koji svoje ljude zatvara u kavez.
- PECKO: Samo takve, koji to zasluže.

- MATEJ: Pecko prestani, jer ću te tako udesiti, da će ti ujutro majstorica medju bogaljima baciti novčić u šešir.
- PECKO: Razbijači!
- MAREK: Dosada te nitko nije ni takao.
- PECKO: Samo pokušajte!
- PETAR: Čuj me, ti hrpa jada! /baci mu novac pred noge/ Ovdje imaš nešto sitna, pa idi i donesi nešto u toj tvojoj praznoj boci.
- PECKO: /iznenadjen promatra novac/ Dukat? Zar nisam rekao? Lopov, a i kako bogat.
- PETAR: Nestani!
- PECKO: /isprobava dukat u zubima, a zatim otrči/
- PAVAO: Noću ionako neće ništa naći.
- PETAR: Pripovijedajte dalje. Kakve brodove gradite?
- PAVAO: Momci, gdje su ključevi od spremišta?
- MATEJ: Ispod vratiju u prozorčiću.
- MAREK: Pokaži mu i onaj tvoj.
- PETAR: Njegov brod?
- MAREK: Zasada je to tek kao igračka.
- MATEJ: Izmislio je takav brod, koji bi se mogao istodobno kretati i vodom i po suhu.
- PETAR: Momci, a niste li vi ipak malo popili?
- MATEJ: Ne vjeruješ? Vidjet ćeš.
- PETAR: Ti mi već od prvog časa nisi izgledao da spadaš u unaj kavez. No, podjimo. Nemam mnogo suvišna vremena.
- MATEJ: A ako Pecko ipak nešto donese.
- PETAR: Ispijte u zdravlje!
- PAVAO: Petra i Pavla. I košulju! Neka mi netko pozajmi košulju!
- Muzički motiv.

PEJA SLIKA

U gostionici "Kod crnog medvjeda" kao druga slika. Ujutro

1. SCENA

Margita i Fedor

MARGITA: /nosi metlu i kantu, na vratima se sukobi s Fedorom/

FEDOR: /glavu povezanu ručnikom drži oba rukama/ Joj babuška, milosrdna duša, daj brzo donesi vrčić kisela mlijeka.

MARGITA: Ne bi li bio bolji kiseli ugorak?

FEDOR: I njega donesi, matuška, i njega, samo brzo, jer svakog časa može mi glava pući.

MARGITA: Ne bojte se, mladi gospodine, neće pući.

FEDOR: Kako ti to možeš znati?

MARGITA: Pa vidim da ste ju svezali jakim obručem.

FEDOR: /odveže ručnik s glave i pruža joj/ Namoči mi ga u hladnoj vodi.

2. SCENA

Franz i prijašnji

FRANZ: Bogami, nešto hladna dobro bi došlo.

MARGITA: Želite li da i vama namočim ručnik?

FRANZ: Krčmara pozovi!

MARGITA: Kako zapovijedate. /otrči/

FEDOR: Glavo moja ljubljena!

FRANZ: Gospodine generale, ako me pamet služi, jučer navečer ste rekli da vas ni vedro vina neće položiti na zemlju.

FEDOR: Recite dragi Franz da li vi to razumijete? Zašto svaka pijača tako ugodno počinje a tako neugodno završava?

FRANZ: Kako za koga.

FEDOR: A vama ne puca glava?

FRANZ: Proći će.

FEDOR: Toga putovanja već imam preko glave. Franz, za miloga boga vas molim nemojte više ništa izmišljati, podjimo kući ... Kući. A vi to ne želite? Domaću hranu, dobru kupelj i vlastitu ženu? Bože moj ... Već smo dvije godine na putovanjima.

FRANZ: Podjite probuditi veličanstvo. Začas će doći po nas, idemo u lov.

FEDOR: Kad biste samo znali kako nemam ni najmanje volje drmusati se na konju po planinama i poskakivati između pasa.

FRANZ: Pa lov je i bila svrha našeg dolaska ovamo.

FEDOR: Vi uvijek nešto izmislite, dragi Franz. Ali ja vas doista usrdno molim, hajdemo kući već jedamput.

FRANZ: Izdržite, Fedore, izdržite! Još nekoliko dana, pa ćete biti kod svoje Vasilise Ivanovne.

FEDOR: Joj, duša moja ljubljena, da li još živi?

FRANZ: Za nju se ne trebate bojati.

FEDOR: A s kime doma živi?

FRANZ: To je već ozbiljnija riječ, gospodine generale, mnogo ozbiljnija.

FEDOR: Vama je lako bockati, kad ste ostali neženja.

FRANZ: Podjite ga probuditi, krajnje je vrijeme.

FEDOR: Glavo moja ljubljena! /ode/

3. SCENA

Adam i Franz

ADAM: /kao uvijek s punim vrčem/ Dobro jutarce, gospodine admirale, kako vidim ispavani ste odlično.

FRANZ: Ne bih baš rekao.

ADAM: Što da poslužimo gospodi za zajuttrak?

FRANZ: Mislim da je general već naredio.

ADAM: Zar kiselo mlijeko s krastavcima? To valjda ne mislite ozbiljno.

FRANZ: Kad bi trebalo biti po mome ukusu, ja bih najvolio dobri krigl piva, a kasnije je bi se pokazalo, kako mi Nijemci velimo, što treba dodati za žderačinu.

ADAM: Da li zapovijedate pripremiti kočiju?

FRANZ: Je li daleko odavle do te Palfyjeve Stupave?

4. SCENA

Fedor i prijašnji

FEDOR: /dodje sav izbezumljen/ Franz! Zaboga!

FRANZ: Što se dogodilo?

FEDOR: Soba je prazna. A krevet nije ni taknut kako je navečer spremljen za spavanje.

ADAM: Krevet ni taknut...?

FRANZ: Ne dozivajte strašila, gospodine generale.

FEDOR: Dodjite vidjeti.

FRANZ: Jeste li pogledali u drugu prostoriju?

FEDOR: Ali drugih soba ovdje nema. Samo ove tri.

ADAM: To je istina, samo tri. Za vas trojicu.

FRANZ: /ustane/ Ne pravite šale! Znađete da admirali ne podnose šale.

FEDOR: Ja se ne šalim.

FRANZ: /izadje/

FEDOR: Krčmaru, vi ga niste vidjeli?

ADAM: Koga?

FEDOR: Pa... našeg kanonira.

ADAM: Nisam ga vidio.

FEDOR: Majčice božja, čuvaj nas! To bi bila strašna neprilika.

ADAM: Neprilika? Ah tako, neprilika.

FEDOR: Zar ga doista niste vidjeli?

ADAM: Pa takav momak se ipak ne može iz čista mira izgubiti kao igla u plastu sijena.

FEDOR: Dokle smo pili?

ADAM: Do zore ste pjevali.

FEDOR: A je li i on pjevao s nama?

ADAM: Molim lijepo, to ja ne znam. Ja u sobe ne zavrujem.

FRANZ: /dolazi/ Doista je prazna.

ADAM: Prazna? A gdje bi mogao biti?

FEDOR: /Franzu/ Čujte, Franz! Da li se vi sjećate kada smo završili?

FRANZ: /iza scene/ Sjećanje je moja slabija strana.

FEDOR: Moramo ga naći!

ADAM: Ne trebate se ništa bojati. Vašemu kanoniru se u slavnom Prešporku ništa neće dogoditi.

/Fedor i Franz izadju/

ADAM: Hm ... čudno... /Nakon malo razmišljanja počne raditi/.

5. SCENA

Johana i Adam

JOHANA: /udje blagdanski obučena/ Dobro jutro, Adame!

ADAM: Dobro došli, gospodjo majstorice. Kamo da zapišem ovakav posjet kod nas.

JOHANA: Gdje je Barbara?

ADAM: Gdje bi bila? U kuhinji. Imamo punu kuću gostiju.

JOHANA: Pozovi ju!

ADAM: Što se dogodilo?

JOHANA: Velim ti, pozovi ju!

ADAM: /viče/ Barbaro! /Johani/ Što je to s vama, gospodjo majstorice, pa vi sva drčete?

JOHANA: Ja ne drčem, ja ju želim samo pitati...

ADAM: /viče/ Barbaro, zar ne čuješ da te zovem?

01. SCENA

Barbara i prijašnji

BARBARA: A te valjuške da bacim na pod umjesto u vodu?

JOHANA: Gdje je Palo?

BARBARA: Palo? Zar ti ne znaš gdje je? ... Pa u kavezu ...

JOHANA: Kavez je prazan.

ADAM: Šta ne kažete.

JOHANA: Zaključan i prazan.

BARBARA: Ne govori gluposti!

JOHANA: Tako je kao što kažem. Baš dolazim odanle.

BARBARA: Prazan?

JOHANA: Bogami baš tako.

BARBARA: A Urban?

JOHANA: Kune pri njemu, traži stražare, viče i prijeti.

21. SCENA

Franz, Fedor i prijašnji

FEDOR: Tražiti! Smjesta svi tražiti!

BARBARA: Koga?

FEDOR: Našeg kanonira.

FRANZ: On ne može biti daleko.

JOHANA: Tko?

ADAM: Gospodin kanonir, Johanka. Njega vi ne poznajete.

BARBARA: Znači, da su se najedamput izgubila dvojica?

FEDOR: A tko se još izgubio?

BARBARA: Moj sin.

JOHANA: A moj kalfa.

ADAM: Dakle tako! Lijepa nedjelja nam sviće u slavnom Prešporuku.

/Lupanje na vrata/

81. SCENA

Margita i prijašnji

MARGITA: Već su tu.

ADAM: Tko?

MARGITA: Stražari i Urban na konju. Okružili su gostionicu sa sviju strana. Ljudi božji, spašavajte se tko može.

/Muzički motiv/

ŠESIA SLIKA

U brodogradilištu na Dunavu. Dan.

11. SCENA

Petar i Pavao

PETAR: /s upravo strastvenom radoznalošću pregledava postavljene dijelove broda, jarbole i kormila/.

PAVAO: /zauzet izlaganjem, Petra takoreći ni ne primjećuje/ Voda i drvo, to su dva elementa, koje pravi majstor, ako je stvarni brodograditelj mora osjećati, kako se kaže, već u srži svojih kostiju. A k svemu tome ne bilo kakva voda, a pogotovo ne bilo kakvo drvo. Na prvi se pogled čini, da voda ima samo jedna. Najviše dvije, slana-morska i slatka riječna. No tako misle samo neznalice, koji sljepo gledaju u vodu. Pa na primjer samo ova naša, što teče ovdje ispod nas u dunavskom koritu, o njoj rijetko tko znade, da se prema snjegovima koji ju napajaju, tokom godine više puta mijenja, jedamput u takvu, koja drvo ždere više od crvotoča, a onda opet u takvu, koju drvo prihvatiti i ne naškodi mu. Voda za

vrijeme proljetnih poplava posve je druga, nego ona za vrijeme jesenske suše, ona prva se valja, čovjeka je strah da u nju pogleda, s obih strana izlazi na obalu, a ona druga tek lijeno teče u koritu. Ali brod, on ne izabire vrijeme. On mora ploviti. Niz vodu i uz vodu, po suncu i vijavici, i mora izdržati dugo. No to može tek onda ako je iz onakva drva, kakvo mora biti. A drvo, brate moj, ono ti je pravo čudo. Drvo u brodogradilištu to ti je kao brašno. Iz lošeg brašna dobrog kruha nećeš ispeći. Često nam ovamo dovuku svakakva drva. Majstori koji nisu upućeni, kupe i žele stvarati čudesa. Medjutim drvo se ne smije kupovati tek pogledom, brogradilišni majstor mora drvo osjećati u nosu i kupovati samo ono, koje miriše. Srećom u našim planinama ima takva drva. Boljega nećeš naći od Švarcvalda sve dolje do Izmaila. Takvo drvo upravo ti pjeva u uhu, kad ga uzmeš u ruke. A takav posao, to je onaj pravi posao. Tada se ne obazirem da li je dan ili noć. Ostajem i gladan i žedan. Ovakav posao to je ono pravo veselje. Pravi je grijeh odlagati ga. Takav posao moraš osjetiti u znoju lica, ali isplati se. Eto, pogledaj ovo kormilo. Ali dobro ga pogledaj. Njega neće slomiti niti skrenuti ni najjači udar vjetra. Ono je iz jednog komada.

PETAR: /odloži lulu i znalački zavrti ponudjeno kormilo/ Majstorsko djelo.

PAVAO: Razumiješ li se u brodove.

PETAR: Ni izdaleka tako savršeno kao ti.

PAVAO: Da se naša majstorica Johana ne boji Joakima, mogli bismo biti takva radionica, kojoj ne

bi bilo ravne široko-daleko.

PETAR: No još mi nisi pokazao onaj svoj čudesan brodić... Koji može ploviti po suhu i na vodi.

PAVAO: To je zasada samo igračka. Kažu, tek ludjačka izmišljotina. No ja mislim, kad se on meni kreće kao igračka, zašto ne bi mogao i u stvarnosti? /izvadi maketu broda s kotačima/.

PETAR: Veliš po suhu i na vodi?

PAVAO: Hajde, pokušaj. Stvar je vrlo jednostavna. Princip običnih kola sa četiri kotača na suhu. U času kad kola dodju do vode, dvostruki se kotači promjene u lopate.

PETAR: Na pogled posve jednostavno.

PAVAO: Snagu lopata sam izručunao. Za njih bi bilo dovoljno polovicu ljudi manje nego uz vesla. Čak možda uopće i ne bi bili potrebni veslači. Bili bi na suhu dovoljni i zapregnuti konji, koji bi na vodi u podpalublju mogli pokretati lopate na način kotača na zdencu.

PETAR: Da li si negdje već vidio nešto takva?

PAVAO: Kad čovjek obilazi svijetom, svašta se može podučiti.

PETAR: /isprobava maketu na zemlji/ Svašta sam već vidio, ali brod zemljavoda...

PAVAO: Bogadjaju se i drugači je stvari. Kad sam nedavno našima pripovijedao kako sam u Francuskoj vidio stroj, koji sam može zbrajati, odbijati, dijeliti i množiti, rugali su mi se.

PETAR: To si ti vidio vlastitim očima?

PAVAO: Vlastitim očima. Njedena kutijica nije veća od obične cigle, a u njoj se nalazi jedanaest kompletnih i šest nekompletnih kotačića.

PETAR: I ti kotačići?

- PAVAO: Kao što velim. Sami zbrajaju, odbijaju, množe i dijele, što god zatreba.
- PETAR: No to bi značilo da se tim strojem može nadomjestiti ljudski razum?
- PAVAO: Točno tako. Onaj što je izmislio taj stroj kaže, da ljudski razum također radi na sličan mehanički način. Tek s tom razlikom, da u svakoj glavi ne radi na isti način. Ima nekakvo smiješno ime.
- PETAR: Pascal... Pavle, sada me dobro slušaj. Ti ovdje nemaš šta raditi.
- PAVAO: A zašto?
- PETAR: Ti jednostavno ne spadaš ovamo.
- PAVAO: A kamo spadam?
- PETAR: Sudbini, koja će ti biti više naklonjena.
- PAVAO: Ne razumijem.
- PETAR: Reći ću ti to drugačije. Poći ćeš se mnom.
- PAVAO: Kamo?
- PETAR: Dosta daleko, ali neće ti biti loše. Ne boj se.
- PAVAO: Ja nikamo neću ići.
- PETAR: Ići ćeš. Ja imam u svojoj zemlji rijeku, triput tako veliku kao ovaj vaš Dunav. Ti ćeš graditi brodove na Donu. Kakve i koliko ćeš moći poželjati. Za mene.
- PAVAO: Za tebe?
- PETAR: Da. Samo za mene i moju flotilu.
- PAVAO: Kakvu ti flotilu možeš imati?
- PETAR: Moju... carsku flotilu. Ti me još od naveče pitaš tko sam. Ja sam ruski car.
- PAVAO: A što je to?
- PETAR: To je nešto slično kao vaš car.
- PAVAO: A ime ti je Petar?
- PETAR: Da, Petar.
- PAVAO: Svaki pravi car se zove Ferdinand, Maksimilijan ili Leopold. Ali Petar?

- PETAR: Ja sam Petar Prvi.
- PAVAO: /nakon časka počne se smijati/ Daj nemoj brbljati bedastoće. Ja tebi s iskrenim srcem sve o sebi pripovijedam, a ti se meni želiš rugati.
- PETAR: Ja se ne šalim.
- PAVAO: I ti bi želio da ja tebi vjerujem kako se ruski carevi tek ovako skitaju svijetom? Oni izgledaju drugačije nego ti.

2. SCENA

Matej, Marek i prijašnji

- MATEJ: /dotrči/ Momci, zlo je! Bježite!
- MAREK: Bježite što vas noge nose, jer ako vas uhvate neka vas sam bog očuva.
- PETAR: Tko nas to ima uhvatiti?
- MAREK: Pavla naši stražari.
- MATEJ: A tebe neki vojnici.
- MAREK: Gradski kapetan raspisao je nagradu odome tko Pala dovede natrag u kavez. /Petru/ A za tebe jure i najviše šarže.
- MATEJ: General i admiral. U svakoj se kući raspituju...
- PAVAO: /Petru/ Lijep si ti car, bogami, običan vojni bjeGUNAC.
- MATEJ: Samo spretno, momci, ovdje nikako ne ostajte. Pecko je sigurno već odao majstorici, da ste noću bili u spavaonici.
- MAREK: A put prema Dunavu već su opkolili stražari.
- PAVAO: Onda kamo možemo?
- PETAR: Onuda kuda smo došli, poći ćemo im u susret.
- MAREK: Jesi li poludio, ti ne poznaješ naše stražare. Tako će te izmlatiti, da ćeš za cijeli život ostati bogalj.

PETAR: Mene nemaju razloga mlatiti.
 MAREK: Ako si bjegunac, onda si jednaki kao i Pavao. S takvim visokim šaržama, brate, nije pametno šaliti se.
 PETAR: Bogami, baš ću se našaliti. I s generalom i s admiralom. Bit će pravo veselje kad se našalim s njihovim pijanim glavama.
 PAVAO: Ne znam što ti to govoriš. Ali ako je tako, nema nam druge nego da bježimo, a ovoga je časa odavle jedini sigurni prijelaz... kroz samostanski vrt.
 MAREK: Ondje neće njuškati.
 /Topot konjskih kopita po kamenoj kaldrmi/
 MATEJ: Nisam li rekao? Već su ovdje! Momci, bježite!
 MAREK: /pomaže Petru i Pavlu pobjeći iz brodogradilišta/.

3. SCENA

Urban, stražari, Matej i Marek

URBAN: /dotrči/ Gdje je?
 MAREK: Tko, molim lijepo?
 URBAN: Sin Barbare, kuharice, od "Crnog medvjeda", kalfa Pavao!
 MATEJ: Molim lijepo on je od jučer navečer...
 MAREK: Zatvoren u kavezu sramote.
 MATEJ: Na Ribnom trgu, molim lijepo.
 URBAN: Tražite! /stražarima/ Okrenite ovdje sve na glavce!
 MAREK: Da nije možda ipak pobjegao.
 MATEJ: Kako bi mogao kroz tako jake rešetke.
 URBAN: /Stražarima/ Tražite! /opazi kako obojica stražara radoznavo promatraju na zemlju bacenu maketu/ A što je ovo?
 MAREK: Molim lijepo, ovo je brod.
 URBAN: Na kotačima?

MAREK: Da, na kotačima.
 URBAN: On je ludjak. Još k tome i opasan.
 MAREK: Opasan?
 URBAN: Danas vam puni glavu kotačima, a sutra će ne taj brod dodati i krila. Ovakvom je doista mjesto iza rešetaka.
 MAREK: Što ne kažete?
 URBAN: Čestite ljude treba čuvati od ludjaka. Ludjaci nisu još ništa dobra donijeli svijetu.
 MAREK: Pa zato i izgleda tako ...
 URBAN: Tko?
 MAREK: Ovaj svijet.
 URBAN: Slušaj, a tko si ti?
 MAREK: Kalfa Marek.
 URBAN: Zar i ti pjevušiš sličnu pjesmu kao i ono Barbarino kopile?
 MATEJ: Ne, molim lijepo, on je sin bogobojaznih roditelja.
 URBAN: /nakon stanke/ Dabome, to je nešto drugo.
 PRVI STRAŽAR: Pokorno javljam, nikoga nisam našao...
 DRUGI STRAŽAR: Na cijelom brodogradilištu.
 URBAN: /pokaže maketu/ Ovu bedastoću odnesite!
 MATEJ: Ali molim lijepo ovo je tek igračka.
 URBAN: Rasijeći i spaliti! Što ćete ovdje mutiti pamet čestitim ljudima s takvim igračkama.
 PRVI STRAŽAR: Na zapovijed!
 URBAN: I tražiti! Tražiti dalje!
 DRUGI STRAŽAR: Dalje je još samo Dunav pun vode.
 URBAN: Morate ga uhvatiti makar morali popiti i Dunav sve do dna.
 MATEJ: To će biti pijača!
 URBAN: Što si rekao?
 MATEJ: Ništa, molim lijepo. Jedino da li vam možda ne treba pomoć pri tolikoj pijači.
 URBAN: Mislim da si i ti pomalo udaren po glavi, zar nisi?

MATEJ: E, kako god mislite. Možda i jesam.
 URBAN: /samo bijesno udari o vrata/ Božemoj! Puno
 brodogradilište ludjaka. Tu će još biti posla.
 /Muzički motiv zatvara prvu polovinu komedije/

P A U Z A

SEDMA SLIKA

Iza zida u samostanskom vrtu. Dan.

1. scena

Beata i Agata

BEATA: /na uže između zidova vješaju oprane kute/
 Jesi li čula?
 AGATA: Što?
 BEATA: Pobjegao je.
 AGATA: Tko?
 BEATA: Onaj.
 AGATA: Sa Ribnog trga,
 BEATA: /značajno kimne/
 AGATA: Kada?
 BEATA: Noću.
 AGATA: Od koga si čula?
 BEATA: Na ranoj misi.
 AGATA: Hoće li ga uhvatiti?
 BEATA: Tko zna.
 AGATA: A ako ga uhvate?
 BEATA: Neka ga bog čuva.
 AGATA: Hoće li ga izmlatiti?
 BEATA: Ne bi smjeli.
 AGATA: Zašto?
 BEATA: Ipak je on ...
 AGATA: Čovjek je.

BEATA: Štveren na sliku i priliku božju.
 AGATA: Netko na božju, a netko na vražju.
 BEATA: Ovaj baš nije izgledao.
 AGATA: Na koga?
 BEATA: Na vraga.
 AGATA: A kako znaš?
 BEATA: Primijetila sam.
 AGATA: Kada?
 BEATA: Navečer.
 AGATA: Bože oprostí nam...
 BEATA: .. grijeha naše.
 AGATA: I nemoj više govoriti.
 BEATA: O njemu?
 AGATA: To je grijeh.
 BEATA: Zašto?
 AGATA: Ne znam.
 BEATA: Ispovjedit ćemo se.
 AGATA: A ako nas... ?
 BEATA: Ne razriješi?
 AGATA: Radije nemojmo priznati.
 BEATA: Bog je milosrdniji ...
 AGATA: Nego pater Viktorin.
 BEATA: Sigurno.
 AGATA: Nemoj više misliti.
 BEATA: Na njega?
 AGATA: Posve je sigurno nečist.
 BEATA: Zašto?
 AGATA: Kad te toliko muči.
 BEATA: A tebe ne muči?
 AGATA: Ajde podji već jedamput i šuti. /Odu/

2. scena

Petar i Pavao

PAVAO: /najprije radoznao proviti iznad visoka zida,
 a zatim se popne na zid i pomaže Petru. Skoči

- prvi./Skoči spretno, ali na obe noge, da se ne poraniš.
- PETAR: /neko vrijeme se odlučuje/
 PAVAO: Dakle? Sa mnom ili s njima?
 PETAR: Pa ti znadeš da s tobom.
 PAVAO: Jasno, kad nemaš izbora.
 PETAR: Samo što ovdje nismo ništa sigurniji.
 PAVAO: Ovdje nas neće naći. A ako bi nas i našli, pogledaj /potrese uže s kutama - ruhom opatica/
 PETAR: Ja ništa ne vidim.
 PAVAO: /povuče jednu kutu s užeta./Kao opatice nas neće prepoznati.
 PETAR: /s otporom/ Ti to želiš navući na sebe?
 PAVAO: /pruža mu jedno ruho/ Vrlo zgodno.
 PETAR: Jesi li poludio?
 PAVAO: Ovakvu uršulinku još nisu imali u Prešporoku.
 PETAR: Ovakvu sigurno ne. Samo meni ova suknja neće biti niti do koljena.
 PAVAO: /navlači ruho Petru preko glave/ Ništa zato. Malo ćeš se zgrbiti kad bude potrebno.
 PETAR: A moji brkovi?
 PAVAO: Svezat ćeš rubac oko nosa.
 PETAR: Želiš li od mene napraviti živu mumiju.
 PAVAO: Bit ćeš opatica koju muči zubobolja.
 PETAR: Meni je pravo, ali moliti moraš umjes to mene.
 PAVAO: Pouzdaj se u mene. Ovako preobučeni mi ćemo polagano, pobožno, spuštenu pogleda proći kroz vrt u dvorište, a onda posve tiho pored ulaza u samostan, na cestu.

- PETAR: /neizmjereno je komičan u ruhu, koje mu dosiže doista do koljena/ Ti lopužo jedna!
 PAVAO: Zašto?
 PETAR: Zar ću cijelo vrijeme hodati ovako u žučnju. Ljudi će misliti da sam u drugom stanju.
 PAVAO: Samo ako nas netko primijeti.
 PETAR: Onda će već biti prekasno.
 PAVAO: Ne boj se. Kod nas rijetko tko običava razgovarati s opaticama. A preko glave stavi širok rubac. To je ono! Kad ga spustiš, nitko ti neće vidjeti u lice.
 PETAR: Netko ide.
 PAVAO: Na koljena!
 PETAR: /klekne licem prema zidu/
 PAVAO: /učini isto to, kao da se moli/

3. BESEDA

Beata, Agata i prijašnji

- BEATA: /opet s košarom oprana rublja/ Mutnu vodu u snu vidjeti.
 AGATA: Znači nesreću.
 BEATA: A zlatnog jelena?
 AGATA: On nije u sanjarici.
 BEATA: I sanjarica je zakazala.
 AGATA: Pa ja ni nemam sanjaricu.
 BEATA: A odakle onda znaš?
 AGATA: Sjećam se.
 BEATA: /opazi likove koji se mole pri zidu i odrveni se/
 AGATA: Što je?
 BEATA: /šuteći joj naznači da pogleda u onom smjeru/
 AGATA: /izbulji oči i utihne/
 BEATA: Maločas još nisu bile ovdje.
 AGATA: Ne.
 BEATA: Odakle su se ovdje našle?

AGATA: Ne znam.

BEATA: Mole se.

AGATA: To vidim i ja.

BEATA: Ali zašto ispod zida?

AGATA: Ne znam.

BEATA: Zapitaj ih.

AGATA: A zašto ja?

BEATA: Zar nisi radoznala tko su?

AGATA: /nakon pauze/ Drage sestre, dobro jutro.
/Nakon pauze kad ništa ne odgovaraju/ Ove se znadu toplije moliti nego mi.

BEATA: A možda nas nisu čule.

AGATA: /glasnije/ Rekoh, dobro nam došle, drage sestre.

PAVAO: /samo se lagano okrene i prošapće/ Zahvaljujemo lijepo.

BEATA: Da niste vi one novicijatkinje iz Marijanke?

PAVAO: /šuteći kimne/

AGATA: Ima već tri dana kako vas očekujemo.

BEATA: Dodjite s nama, majka Uršula sva je u strahu da vam se putem nije štogod desilo.

PAVAO: Ne, ne. Ništa nam se nije dogodilo.

AGATA: A zašto dolazite sa zakašnjenjem?

PAVAO: Strašno loše vrijeme tamo kod nas.

AGATA: Što ne kažete?

PAVAO: Zbog bure nismo mogle.

BEATA: Baš čudno. A ovdje u Prešporoku već drugi mjesec nije pala ni kap kiše.

AGATA: Dodjite, sestre. Sigurno ste izglednjele na tako dalekom putu.

PAVAO: Zahvaljujemo. Nismo navikle bez duge molitve hraniti griješno tijelo.

BEATA: /Agata tiho/ Jesi li čula? Ove će nam ovdje uvesti čvrst poredak.

AGATA: Drage sestre, i pomoliti se možete tamo kod nas, lijepo pod križa, kako i dolikuje, a ne ovdje ispod zida.

PAVAO: Za nas je svako mjesto na božjoj zemlji sveto.

AGATA: Dakako, ali časna majka vas zbilja očekuje već puna čežnje.

PAVAO: Doći ćemo. Naravno da ćemo doći. Ali želimo stupiti među vas u čistoći i bez grijeha.

BEATA: Pomoći ne trebate?

PAVAO: Zahvaljujemo. Nemojte se ništa truditi.

AGATA: A što da kažemo časnoj majci Uršuli?

PAVAO: Ništa ne morate kazati. Samo nas ovdje ostavite da u miru završimo molitvu ...

BEATA: A ova druga sestra?

PAVAO: Ah, kad je ona udubljena u molitvu, uopće ne opaža svijet oko sebe. Pa makar i gromovi udarali.

AGATA: /Beati tiho/ Što sam ti rekla. To su neke fanatične sestre. S njima ćemo još koješta užiti.

BEATA: Gospodin s vama, sestre!

PAVAO: I s vama.

IZ SCENE

Petar i Pavao

PETAR: /okrene ne napokon kad su Beata i Agata otišle/ Dakle, Palko, baš smo u lijepom sosu, to moramo priznati.

PAVAO: Zadržati živce, gospodine kanoniru! Živci!

PETAR: A što sada?

PAVAO: Ništa.

PETAR: Mislišli da nisu primijetile?

PAVAO: Što?

PETAR: Da smo se obukli u njihove suknje.

PAVAO: Posve sigurno nisu. Njima je nešto posve drugo na pameti. Nisi li čuo? Tumačile su sne.

PETAR: Samo ako ovamo opet dodje neka od njih, ja se neću moći suzdržati.

PAVAO: Velim ti zadrži živce!

PETAR: Što kaniš učiniti?

PAVAO: Već sam ti rekao. Pobožno sklonjeni odskakutat ćemo lijepim sitnim koračićima.

PETAR: Kamo?

PAVAO: Ovdje sam ja peljar broda.

PETAR: Onda počni navigati, ali kojim smjerom?

PAVAO: Tiho!

PETAR: Izgleda mi da više nikamo nećemo odskakutati.

PAVAO: Zašto?

PETAR: Pogledaj bolje. Cijeli samostan dolazi ovamo.

PAVAO: Jezičave lajavice!

PETAR: I što sada?

PAVAO: Natrag preko zida.

PETAR: /podloži Pavlu ruke pod noge/

PAVAO: /skoči prvi, a zatim pomaže Petru/

5. SCENA

Uršula, Beata i Agata

URŠULA: /udje u času kad Pavao vuče Petra za ruke gore na zid/ Sestre! Sestre naše ljubljene, što ja to vidim? Za rane božje! Sestre! Da li to dolikuje? Preko zida bježati iz samostana?

AGATA: Gospode, oprosti nam ove poglede.

BEATA: Ali ova sestra ima na nogama čizme.

AGATA: Čizme s ostrugama!

URŠULA: Apage satanas! Naše kute imaju na sebi!

AGATA: Lopovi!

URŠULA: Lopovi u samostanu! Toga još nije bilo u slavnom Prešporuku. Brzo zovite u pomoć!

AGATA: /tugaljivo/ Pomoći!

BEATA: /ponavlja isto/

URŠULA: Lopovi u samostanu! Zvonite na uzbunu! /muzički motiv/

OSMA SLIKA

U ljekarnici "Kod zlatne ptice". Dan.

1. SCENA

Verona i Barbara

Lupa na vrata. Kad ju Verona začuže, podje otvoriti. Pred vratima je Barbara.

BARBARA: /Utrči zadihana/ Ljubljeno moje dijete! Gdje je?

VERONA: Tko?

BARBARA: Palo.

VERONA: Palo? A gdje bi bio. U kavezu na Ribnom trgu.

BARBARA: Ondje ga više nema. Nestao je, a kapetan Urban jaši sa stražarima gradom. Cijelu gostionicu su nam okrenuli naglavce. Tražili su od mene da im kažem gdje sam ga sakrila.

VERONA: Kako je mogao nestati kroz zaključane rešetke?

BARBARA: To bih i ja htjela znati.

VERONA: Samo da mu se nije dogodilo kakvo zlo?

BARBARA: Dogodit će se ako ga uhvate.

VERONA: Što da radimo, mamice?

BARBARA: Što ja znam? Daj mi radije nešto protiv boli.

VERONA: A što vas boli?

BARBARA: Prema tome što imam pri ruci.

VERONA: Nakapat ću vam kapi na šećer.
 BARBARA: Šta će mi šećer. Ne trebaš se time truditi.
 VERONA: /uzme ljekarničku bocu sa širokim dnom i tankim grlom/
 BARBARA: Cijelim tijelom drhtim. Zamisli, a još ti i nisam sve rekla.
 VERONA: /pruža joj čašicu/
 BARBARA: /gutne iz boce/ Ah, šta ćeš prljati čašice?
 VERONA: Što ste mi još htjeli reći?
 BARBARA: I od nas, od "Crnog medvjeda" nestao je do jutra onaj dvojici generala nekakav kanonir.
 VERONA: Nestao?
 BARBARA: I njega traže. A kao treće, ovoga jutra netko je pokrao samostan.
 VERONA: Eto, toga još u slavnom Prešporcu nije bilo.
 BARBARA: Bogami, ne.
 /Opet kucanje na vratima/
 VERONA: Opet netko. Tko to samo može biti? /gleda kroz prozor/ Mislim da su opatice.
 BARBARA: Nisam li rekla? Danas će tvoj gospodin otac imati dobar posao, prestrašeni samostan pokušat će pola ljekarnice.

2. SCENA

Petar, Pavao i prijašnji

VERONA: Laudetur, drage sestrice. Čime vam mogu služiti?
 PAVAO: Čime? Dobro zakračunaj vrata.
 VERONA: /baci se Pavlu u naručaj/ Palko, ljubljeni moj!
 BARBARA: /komično se prekriži, a onda još jedamput gutne lijek iz boce/ Vidim prikaze... Zbilja prikaze.
 PAVAO: Nisu to prikaze, mama, ja sam.
 VERONA: /pokaže Petra/ A ovaj s brćima?

BARBARA: Kanonir!
 PAVAO: Odakle znate?
 BARBARA: Kako ne bih znala? Generali ga jure.
 PETAR: Znači, to je konac komedije?
 PAVAO: Kakav konac? Zar ne čuješ? Tebe generali, a mene stražari.
 BARBARA: Kako ste ovamo došli?
 PAVAO: Kao uršulinke.
 BARBARA: Znači, vi ste pokrali samostan?
 PETAR: Ništa nismo ukrali.
 PAVAO: Samo smo pozajmili. Haljine za nedjeljnu šetnju Prešporcu.
 BARBARA: Ali šta ćete sada?
 PAVAO: Do večeri ćete nas ovdje sakriti, a navečer...
 VERONA: Što navečer?
 PETAR: Navečer ćemo poći dalje.
 VERONA: Kamo?
 PETAR: Daleko. U bolje krajeve, gdje ljude ne zatvaraju u kaveze. A i cijene takve valjane kalfe.
 VERONA: Ti bi meni otišao?
 BARBARA: I nas ovako ostavio na milost i nemilost zlom svijetu?
 PETAR: Prijeti mu pedeset udaraca štapom.
 BARBARA: Eto vidiš, a sve to zbog tih tvojih gluposti. Ne samo što te kod kuće tuku, nego te još i u strane zemlje vabe.
 /Lupanje na vrata/
 VERONA: Zaboga, opet netko?
 PAVAO: Ne otvarajte, sada nikako!
 VERONA: Otac.
 BARBARA: On će si već i sam otvoriti. Sakrijte se brzo u podrum.
 VERONA: A s oca dolaze i neka dvojica.
 BARBARA: Tko? Stražari?

VERONA: Ne. Neka gospoda.
 BARBARA: Nisam li vam rekla. To su ona dvojica od nas, Generali.
 PAVAO: Brzo odatle.
 PETAR: Nikako ne moramo ići.
 PAVAO: Jesi li pludio?
 PETAR: Kad nikako ne vjeruješ tkosam, sad ćeš se uvjeriti.
 VERONA: Uzmite brzo male mužare. Reći ću ocu, da ste došli natučiti mirisnog korijenja.

II. SCENA

Nikola, Franz, Fedor i prijašnji

NIKOLA: Izvolite, gospodo, udjite. Kod mene ćete odmah naši pomoć.
 FEDOR: Dobro čovječe, molim vas meni dajte nešto za boli u glavi.
 FRANZ: A meni pak za boli u trbuhu, gospodine ljekarniče.
 NIKOLA: Kako da ne, naravno, odmah ćete dobiti. Mi imamo na izbor ono najbolje, što nam ovdje u Prešporku, već odavna preporučio sam slavni Paracelsus. Lijek djeluje u pravi čas. A gospoda će se osjećati kao preporodjena. /Opazi opatice./ Vidim, makar je danas dan božji, bolesnih ima na pretek.
 VERONA: Sestrice su došle natučiti mirisnog korijenja, a nestalo im i tamjana. Mnogo toga im treba.
 NIKOLA: Neka samo natuču. Koliko ih volja. Svega imamo dovoljno. A ovoj gospodi, Veronice, pripremi vodice u čaše. Dobit će kapljice.
 BARBARA: Mogu li vam pomoći?
 NIKOLA: A ti, što radiš ovdje? Da možda ne hvataš onu svoju pobjeglu ptičicu?

BARBARA: Gospodine Nikola, zar ne vidite koliko se mučim u strahu zbog njega.
 NIKOLA: Dakle, treba reći, ovakva šta nije još nikome u Prešporku uspjelo. Pobjeći iz kaveza sramote. Doista, nikome.
 FEDOR: /drži se za glavu/ Glavice moja ljubljena. Samo mi se nemoj raspući. Jer onoga časa bio bi sa mnom kraj.
 FRANZ: Ah što, glava! Ona može dosta toga podnijeti, ali želudac...
 FEDOR: Neka vam bude tako. Sam vrag nam je bio dužan ovaj izlet u Prešpork. No to ste izmislili vi, dragi Franz. Možete li vi zamisliti grozotu ako se vratimo bez njega.
 FRANZ: To nikako ne možemo.
 FEDOR: Ali gdje ćemo ga naći, gdje? Dvije godine nismo pustili oka s njega, a on nam se baš sad, na kraju putovanja izgubi kao nestašno dijete.
 FRANZ: Niste smjeli toliko lokati.
 NIKOLA: Zar je vama doista toliko stalo do običnog kanonira? Pa takvih kanonira se skiču stotine, ako ne i tisuće! Jednoga ste izgubili, pa ćete nekog drugog najmiti.
 FRANZ: To je smiona misao. Što vi kažete Fedor? Zamislite da se vratimo kući s lažnim Petrom.
 FEDOR: Nešto takva ne bi bilo prvi put u našoj povijesti. Samo što onda s prijestoljem i carstvom?
 FRANZ: Nekako bismo ih već između sebe razdijelili.
 PETAR: /ne izdrži, nego počne oštro udarati u svoj mužar/ Ja ću vas razdijeliti i vaše duše admiralsko-generalske! Ja ću vas tako razdijeliti da ćete se dobro sjećati kad ste bili u Prešporku.

FEDOR: /padne mu pred noge/ Veličanstvo!
 PETAR: /udari ga nogom/.
 FRANZ: Jeste li vi to doista, gospodine kanoniru.
 PETAR: Je li ja?
 FRANZ: /opipava mu lice/ Doista, brkovi su pravi.
 FEDOR: Ali kako ste ovamo došli?
 PETAR: Kako vidiš u svečanoj odjeći. /Zbaci kutu sa sebe./
 NIKOLA: Dakle, poštovana gospodo, neka dobro bude s nama, a zlo neka odlazi. A ova druga uršulinika?
 PAVAO: Nju poznajete, gospodine Nikola. Ovu ne traže generali, nego gradski stražari.
 NIKOLA: Ti, a pod mojim krovom?
 VERONA: Oče moj zbog milosrdja božjeg vas molim.
 BARBARA: Sakrijte ga i šutite do večeri.
 NIKOLA: Niti minutu! Kapetan Urban obećao je pedeset zlatnika onome tko ga uhvati.
 PETAR: Dakle, dragi Palko, sada više nemaš na izbor. Ili ćeš poći s nama, ili će te gospodin liječnik prodati za pedeset zlatnika.
 VERONA: To moj otac neće uraditi.
 BARBARA: Pa kaznio bi ga gospod bog.
 NIKOLA: Mene ne. Ja nisam pobjegao iz kaveza sramote.
 PETAR: Je si li čuo Pavle. Imaš sada samo dvije mogućnosti. Ili sa mnom ili s njima.
 PAVAO: S tobom? A kamo? Pa tebe su već uhvatili, ali mene još nisu.
 PETAR: Ti mi još uvijek ne vjeruješ?
 PAVAO: Ne.
 PETAR: Onda dobro. /Franzu i Fedoru/ Možemo ići.
 NIKOLA: Samo ne tako naglo ... A tko će platiti?
 PETAR: /izvadi kesicu i daje Nikoli novac/ Za liječnike i tučeno korijenje, a ostalo za njega. /Pokaže Pavla./Da ga na biste morali prijaviti.

NIKOLA: /u neprilici/ Naravna stvar, kako vi želite.
 PAVAO: /priskoči Fedoru/ Gospodine generale, tko je taj čovjek?
 FEDOR: /odjedared u nedoumici što da kaže/
 FRANZ: /šaptom Fedoru/ Samo oprezno, Fedore. To je proba na samom kraju putovanja.
 FEDOR: A tko bi bio? Kanonir. Naš kanonir.
 PAVAO: /nakon pauze Petru/ Eto, vidiš.
 NIKOLA: No odakle kanoniru toliko novaca?
 FRANZ: Mi kanonire kod nas dobro plaćamo.
 PETAR: Dakle do večeri, Pavle. Do večeri imaš vremena. Dobro promisli hoćeš li prihvatiti riječ carsku ili bapsku. /muzički motiv/

DEJETA_SLIKA

U gostionici "Kod crnog medvjeda", kao druga i peta slika/. Dan.

1. SCENA

Petar i Fedor

PETAR: Za vrijeme dok ste vi ovdje lokalni ...
 FEDOR: Veličanstvo, sve to nije bilo baš posve tako. Vi kao uvijek ponešto pretjerujete.
 PETAR: Jest, lokalni zajedno s Franzom prešporska vina...
 FEDOR: Doista nisu loša, ne možete reći.
 PETAR: Ja sam za to vrijeme radio.
 FEDOR: Ali od vas valjda ipak nitko na traži da radite. Još k tome ovako.
 PETAR: Kako?
 FEDOR: Noću i s kriminalnim tipovima.

- PETAR: On nije kriminalni tip! On je jedino stvarno otkriće moga dvogodišnjeg putovanja.
- FEDOR: Veličanstvo, zar ne pretjerujete?
- PETAR: To je čovjek kakva tražim. Momak na svome mjestu. Ima sve što je potrebno. U glavi i u rukama. U misli i u srcu. To je graditelj i konstruktor. Pronalazač i nadničar u jednoj osobi.
- FEDOR: Nije li toga previše?
- PETAR: Ni on sam ne zna što je sve u njemu. Zlađom bi ga ovdje trebali izvagati. A ne zatvarati u kavez sramote. Obični pučanin, ali vrijedi više od desetak mojih lijenih, bojarskih sinčića, koje sam poslao studirati po cijeloj Evropi. No veselja mi dosada nisu priuštiti svi zajedno, kao ovaj jedan jedini za onih nekoliko sati što sam ih s njim proveo u brodogradilištu.
- FEDOR: Znači, vi ste bili u brodogradilištu?
- PETAR: A gdje smo trebali biti? Dragi Fedore, ovaj prešporski kalfa svojim je idejama preskočio vrijeme. On vidí tako daleko unaprijed kao rijetko tko od nas.
- FEDOR: Vidovnjak ili čarobnjak?
- PETAR: Nijedno ni drugo. Pametni razum u glavi. Razum, Fedore. Razum, koji je kadar misliti u interesu velike stvari. Ovakva je trebam uza se, a ako mi ga sada Franz dovede, napraviti ću iz njega majstora brodograditelja, kakvog naše rijeke još nisu vidjele.
- FEDOR: Ne razumijem zašto ga je potrebno toliko uvjeravati.
- PETAR: Zato, jer ne vjeruje tko sam.

- FEDOR: Baš se mnogo i ne čudim, kad ste s njime pravili ludorije. Car preobučen u opaticu. Je li vam to bilo potrebno?
- PETAR: Svako iskustvo nešto stoji, a i nešto daje. Ako treba da svojim narodom vladam dobro i prosvječeno, onda ništa ne žalim, čak ni ovaj dvogodišnji inkognito, u kojemu ste vas dvojica više od mene čeznuli za slavom i paradnim maskaradama.
- FEDOR: Ako bude trebalo, možemo ga kupiti od njegova gospodara.
- PETAR: On je slobodan čovjek, nema gospodara.
- FEDOR: A ona njegova majstorica? Možda bi ga ona...? Pa poznajete žene.
- PETAR: Majstorica? To nije loša zamisao.
- FEDOR: Eto vidite. Ja mislim na vas i za vas. Čak i tada, kad se vama čini da na vas ne mislim.

Č. II. 1. 1. 1.

Adam i prijašnji

- ADAM: /udje kao uvijek s punim vrčem/ Onda da vas pozdravim što smo se opet sretno našli. Kakvim vinom da vas danas poslužim? Pa ja sam znao, a i govorio sam, da se gospodin kanonir ne može u Prešporku tek tako lako izgubiti, zar ne? Koje vino ćete izvoljeti?
- FEDOR: /ponešto kao krivac gleda Petra/ No, ja ne znam, dobro je bilo ono jučerašnje, ali ako imate još boljega, možemo ga probati, što kažete, gospodine kanoniru?
- PETAR: U ovome času trebamo ne vino, nego jednu ženu.
- ADAM: Ženu? Zaboga, zar vam još nije dosta. Pa cijele noći vas nije bilo.
- PETAR: Ja mislim na određenu ženu. Majstoricu, koja ima radionicu u brodogradilištu.

- ADAM: Johana je vrlo časna i bogobojazna udovica.
 PETAR: Mi ne želimo ni taknuti njenu bogobojaznu čast.
 FEDOR: Nego bismo voljeli s njome sklopiti posao.
 ADAM: To je nešto posve drugo. Kad se radi po poslu, a da sve ostane časno, to je druga stvar.
 PETAR: Dajte ju pozovite!
 ADAM: Kako zapovijedate. /Odlazi, a na vratima se sukobi s Franzom, koji dolazi/.

3. SCENA

Franz i prijašnji

- PETAR: Dakle, kako si uspio?
 FRANZ: Nikako.
 PETAR: On neće.
 FRANZ: Ni da čuje.
 PETAR: Jesi li mu ponudio novaca?
 FRANZ: I više nego što ste rekli.
 PETAR: Luda jedna! Šta ga ovdje drži?
 FRANZ: Kao, prvo, on stalno ne vjeruje tko ste.
 PETAR: Zar mu moram pokazati krunidbenu listinu?
 FRANZ: A kao drugo, on neprestano gudi svoje, da on nikamo neće ići, a i ne može ići, jer je dao riječ.
 PETAR: Riječ? Kome? Kojemu caru?
 FRANZ: Onoj maloj ljekarnikovoju kćerki.
 PETAR: Ovakvih kakva je ona, dobit će koliko god ih bude htio. Jesi li mu to rekao?
 FRANZ: Rekao sam. Ali s njime nema riječi. Veli, ovdje se rodio, ovdje i nigdje drugdje on želi raditi, ljubiti i umrijeti.
 PETAR: Čudan narod ovi Slovaci. Tuku ga, čovjek mu otvori kavez, a on umjesto da dobro na daleko odleti, počne fantazirati.

- FEDOR: Žene... žene stoje iza svega toga, ali onu njegovu majstoricu, ako bismo ju onako s prave strane uhvatili ...
 FRANZ: Veličanstvo, zar vi doista mislite, da je taj njegov brod, što se kreće i po zemlji i po vodi, zbilja vrijedan da zbog njega gubimo toliko dragocjena vremena?
 PETAR: To je moje vrijeme! Moje... i što ja s njime radim, to je moja stvar.
 FRANZ: Htio sam samo primijetiti, da taj brod može mo lako neručiti. Neka nam ga naprave...
 PETAR: Pa da ga pošalju za nama niz Dunav? Turcima u naručje?
 FRANZ: Zašto Turcima? Brod može po suhu posve sigurno stići iza nas našim tragovima.
 PETAR: Nije mi važan brod, nego njegov stvaralac. On prije svega...

4. SCENA

Johana, Adam i prijašnji

- ADAM: /dovodi Johanu/ Molim lijepo, gospodo, izvolite. Imate sreću. Majstoricu Johana susreo sam u zadnji čas ispred kuće.
 JOHANA: Nije mi poznat razlog vašeg poziva, poštovana gospodo. Ali već unaprijed želim vam reći da ne bih voljela stići kasno na svetu pričest.
 FEDOR: To bolje, čak izvrsno. Možemo odmah, kako se ono kaže in medias res.
 PETAR: Dakle ravno na stvar.
 FEDOR: Čuli smo, uvažena gospodjo majstorice, da u vašoj radionici gradite brodove, za kakve bismo imali ozbiljno zanimanje.

JOHANA: To rado čujem.

FEDOR: Htjeli bismo zbog toga porazgovoriti s vama.

JOHANA: U nedjelju, na dan božji, ne doliči raspravljati o takvim stvarima. Ali ako doista imate ozbiljno zanimanje, onda ću se odreći i svete pričesti.

FEDOR: Znao sam da ćemo se sporazumjeti.

ADA: A da vam se ne osuši grlo, ja ću odmah donijeti. I to onog jučerešnjeg.

PETAR: Imate valjane i spretne kalfe.

JOHANA: Ne mogu se potužiti. Ja znadem dobro izabrati. Kojekakve putujuće skitnice ne puštam ja k sebi.

PETAR: Mi se zanimamo...

JOHANA: Za moje kalfe? Kako treba to da shvatim?

PETAR: Mi bismo htjeli takodjer nešto slična... Postaviti brodogradilište.

JOHANA: /krikne/ Gdje? Ovdje? Konkurrirati? I vi se usudjujete to reći meni ravno u lice?

FEDOR: Ma kakvi, poštovana gospodjo majstorice, ne ovdje.

JOHANA: Nego gdje?

FRANZ: Prilično daleko. I ne na Dunavu.

PETAR: A od vaših kalfi zanimao bi nas samo jedan.

JOHANA: Ne moram ni pogadjati. Zove se Pavao.

PETAR: Baš tako, gospodjo majstorice.

JOHANA: Samo to ste posve krivo pogodili.

PETAR: Zašto?

JOHANA: Pogodili ste krivo, a što je najgore prekasno. On je jutros pobjegao iz kaveza sramote. Dakle, iz toga posla neće biti ništa.

PETAR: Pobjegao, velite.

JOHANA: To još nikome u slavnom Prešporku nije uspjelo.

FEDOR: A što ako ga slučajno nadjemo?

JOHANA: Onda će on kao kalfa moći odlučiti kome će dati prednost. Da li da radi kod mene, ili da si negdje lomi vrat u tuđini.

PETAR: Ali ovdje kod kuće je za nj već pripremljen dereš.

JOHANA: Ja ne znam ni tko ste ni što ste, uvažena gospodo.

PETAR: Želimo pomoći talentiranom čovjeku.

JOHANA: Kakvome?

PETAR: Talentiranom. Zar kod vas takva riječ nije poznata?

JOHANA: Ne.

PETAR: Ne znam kao bih vam to točnije objasnio. Želimo pomoći kalfi, koji je osudjen da bude vječni kalfa.

JOHANA: A zašto vječni?

PETAR: Zato, jer mu vaši običaji ne omogućuju da postane majstor, jer je vanbračno dijete.

JOHANA: Ako se radi samo o tome, on može postati majstor.

PETAR: Protiv zakona?

JOHANA: On majstorstvo može priženiti.

FEDOR: S ljekarnikovom kćerkom? Brodogradilište?

JOHANA: S ljekarnikovom kćerkom ljekarnicu, a sa mnom brodogradilište.

PETAR: /nakon stanke/ S vama?

JOHANA: Sa mnom. A što se vam, mladi gospodine, ne svidja na tom prijedlogu, što?

PETAR: U cijelom vašem slavnom Prešporku ima mnogo toga što mi se ne svidja!
/U napetu tišinu udje Adam s vrčem u ruci./

5. SCENA

Adam i prijašnji

- ADAM: Onda hoće li iz tog brašna biti kruha? Gospodjo Johanka hoćemo nazdraviti svetojurskim?
- JOHANA: Ti si pravi mudrac Adame. Zoveš me ovamo zbog dobre trgovine, a oni umjesto trgovine žele osnivati konkurenciju. Samo gospodo, pripazite! Dobro pripazite! Naš ceh nećete moći nasamariti.
- ADAM: Valjda neće biti kakva zla.
- JOHANA: Bogami hoće. Dodji da mi otvoriš i pomogneš u kočiju. /Ode s njim/.

6. SCENA

Prijašnji bez Adama i Johane.

- FRANZ: Gospodo, ne bih vama želio da padnete u šake ne više mladoj ženi, u kojoj se odjedamput probudi toliko čežnje.
- PETAR: Dakle, u ovoj situaciji postoji samo jedno jedino rješenje.
- FEDOR: Jedino?
- FRANZ: Veličanstvo?
- PETAR: Otmica! Upotrebit ćete sva moguća sredstva. Prevaru, lukavstvo, mito. Opijte ga i uspavajte. I njega i sve oko njega, ali do jutra moramo ga imati živoga u kočiji. Jeste li me razumjeli? Živog i zdravog.
/Muzički motiv/

DESETA SLIKA

U ljekarnici "Kod zlatne ptice", kao u osmoj slici. Večer.

1. SCENA

Nikola, Verona i Pavao

- NIKOLA: /uzrujano/ Rekao sam, mora da ide.
- VERONA: Ali tatice!
- NIKOLA: Krajnje je vrijeme. Smračilo se i ja ga više pod mojim krovom ne mogu trpjeti.
- VERONA: A što onda ako vam i ja pobjegnem s njime?
- NIKOLA: To bih htio vidjeti.
- VERONA: Tatice ja ga ljubim, istinski ljubim.
- NIKOLA: Nikako ne mogu razumjeti kako se čestita djevojka može upuštati s takvim ...
- PAVAO: Gospodine Nikola, za kakvog čovjeka vi mene zapravo smatrate? Pa ja nisam učinio nikakvo zlo.
- NIKOLA: Kako nisi? Pobjegao si, skrivamo te evo već cijeli dan, a čak si pokrao i samostan. Ne samo narušilac javnog reda, nego i lopov, eto to si ti.
- PAVAO: Ja nisam ništa ukrao.
- NIKOLA: A što je ovo? /pokaže mu odbačene kute/.
- VERONA: Sve ćemo im pošteno vratiti. Ja ću ih odnijeti natrag.
- NIKOLA: Zar ti? No, to bi mi još trebalo. Ove odjeće nećeš se ni dotaći. Zar želiš da se pročuje kako je Nikola iz "Zlatne ptice" u vezi s lopovima?
- PAVAO: Možda je u tome i bilo nešto lopovluka, ali nismo krali, ni ja ni moj prijatelj kanonir.
- NIKOLA: A što ste onda radili u samostanu?
- PAVAO: Zar smo trebali pasti stražarima ravno u naručaj?
- VERONA: A kad već ne vjerujete njemu, onda biste barem toj dvojici generala mogli povjerovati sve.

NIKOLA: Njima ja vjerujem najmanje.
 PAVAO: Nisu li vam platili zlatnicima?
 NIKOLA: Baš zato! Tko zna odakle su ih ukrali. A
 takodjer i uniforme. Tko zna sa koga su ih
 svukli. /Lupa na vrata./
 VERONA: Tatice, nikoga ne puštajte!
 NIKOLA: Kako? Zar ti ne poznaješ zakon ljekarnice?
 Po svakom vremenu i svakoga časa moramo biti
 na pomoć.
 VERONA: Ali samo onome tko moli pomoć.
 NIKOLA: Idi i pogledaj tko je to napolju.
 PAVAO: Hvala vam gospodine Nikola.
 NIKOLA: Ništa, ništa.
 PAVAO: Nadam se da ću vas već uvjeriti.
 NIKOLA: A ja se nadam da mi to neće biti potreboo.

Zlatne

Barbara i prijašnji

PAVAO: Mama, što vi radite ovdje.
 BARBARA: Za miloga boga vas molim, gospodine Nikola,
 ne tjerajte ga. Izdržite još malo.
 NIKOLA: Dokle?
 BARBARA: Kad bih ja znala dokle ga neće ostaviti na
 miru.
 NIKOLA: Ako ne danas, sutra će ga uhvatiti. Zar me
 poznajete Urbana i njegove stražare?
 BARBARA: Lako za Urbana i njegove stražare.
 NIKOLA: Kako to?
 BARBARA: Oni generali iz naše gostionice žele se ga
 domoći.
 NIKOLA: Nisam li rekao da su ono razbojnici. Baš si
 se s lijepima dao u društvo.
 PAVAO: Odakle sam mogao znati tko su oni?

NIKOLA: A ti, odakle sve to znadeš?
 BARBARA: Krčmar Adam ima uši na svakom zidu. Dotrčao
 je k meni u kuhinju, pa mi kaže: "Trči ne-
 sretni stvore, trči, ako znadeš gdje ti se
 sakriva sin. Neka bježi glavom bez obzira,
 jer ovi ovdje su odlučili da ga uhvate i otmu,
 i odvuku u daleki svijet, nitko ne zna kamo."
 NIKOLA: Da ga otmu? Ali zašto?
 BARBARA: To bih i ja htjela znati. Jesi li sada vidio
 te tvoje izume?
 VERONA: Palke, ljubljeni moj, što to žele s tobom?
 Zašto su svi takvi prema tebi?
 PAVAO: Ne boj se, još sam ovdje.
 BARBARA: Ali dokle, dokle, sine moj jedini? /Lupa na
 vrata./
 VERONA: Ne, nikome više ne otvaramo.
 BARBARA: Gospodine Nikola, sakrijte ga... spasite ga,
 pa ćemo vam oboje služiti vjerno sve do smr-
 ti.
 NIKOLA: Meni nisu potrebne vaše službe.
 VERONA: Tata!
 NIKOLA: Idi i otvori!
 BARBARA: Gospodine Nikola, ali novac od onoga kanonira
 ste uzeli.
 NIKOLA: Ja ga ne trebam. Evo vam! Nikola iz "Zlatne
 ptice" neće razbojničkim novcem ukaljati čast
 i dobro ime ljekarnice.
 VERONA: Razmislite dobro što ćete uraditi.
 NIKOLA: Idi i pogledaj tko je napolju.
 PAVAO: Nikada vam to neću zaboraviti.
 NIKOLA: O tome se sada ne radi.
 BARBARA: Bit ću vam vječni dužnik.
 NIKOLA: Vi zloupotrebljavate moju dobrotu.
 BARBARA: Neka vam to bog plati vašoj djeci i djeci
 vaše djece.

3. scena

Johana i prijašnji

JOHANA: /udje s Veronom/

NIKOLA: O, kakav ugledni posjet. Dobro došli, gospodjo majstorice. Čime vam možemo poslužiti u našoj ljekarnici?

JOHANA: Hvala na pitanju. Pri mome zdravlju zasada još mi nisu potrebne vaše usluge. Ali kad sam već tu, dajte mi za šestak lovorova lista.

NIKOLA: I samo zbog toga ste se ovamo potrudili? Pa jedva hvatate dah...

JOHANA: Da istinu velim, nisam došla zbog lovorova lista.

NIKOLA: Zaboga gospodjo Johana, zar i vas gone?

JOHANA: Mene ne. Ali ovoga moga kalfu.

NIKOLA: Nesretan čovjek. Vrlo nesretan.

JOHANA: Jeste, nesretan je, ali da me cijeli Prešpork ne bi zbog njega suviše ogovarao, došla sam mu pomoći.

PAVAO: Vi meni? Vi, gospodjo majstorice?

JOHANA: Da, ja.

PAVAO: Pomoći? Ali kako?

JOHANA: To ti prepusti meni.

BARBARA: Da li znadeš da ga već gone sa dviju strana?

JOHANA: Znam. Preostaje mu samo jedna mogućnost.

BARBARA: Samo jedna?

VERONA: Koja?

JOHANA: Da krene sa mnom!

PAVAO: S vama? A kamo?

JOHANA: Iskupit ću te od gradskog kapetana i napraviti ću te majstorom.

PAVAO: Majstorom?

BARBARA: Milosrdni bože!

PAVAO: Ali ja ne mogu biti...

JOHANA: Možeš... Ti možeš postati majstor, ako sa oženiš sa mnom.

PAVAO: Da se oženim s vama i priženim...?

VERONA: /baci se Pavlu oko vrata/.

NIKOLA: Gospodjo Johana? Vi to mislite ozbiljno?

JOHANA: Zar vam se moj prijedlog ne sviđa?

NIKOLA: Pa vi ste ...

JOHANA: Prištedite sebi suvišne riječi, gospodine ljekarniče. Zar niste rekli da ga pod svojim krovom više ne želite vidjeti?

NIKOLA: Rekao sam, priznajem, ali riječi se izgovaraju, a kruh se jede.

VERONA: A ti? Ti bi mene zbog nje ostavio na sprdnju cijelome Prešporku?

JOHANA: Tebi gospodin otac traži valjanijeg ženika.

VERONA: Valjenijeg? Znači, za vas je on valjan, a za mene nije? Zar se ne stidite?

JOHANA: Tiše, djevojčice, tiše. Grad je pun stražara. Dovoljno je tek i šušnuti, da ce u ljekarnici "Kod zlatne ptice"...

NIKOLA: To vi ne biste uradili!

JOHANA: /samo Pavlu/ Čekam do jutra. /ode/

NIKOLA: /odlazi za njom/ Gospodjo Johanko, lijepo vas molim, pričekajte, zaboravili ste lovorovo lišće.

4. scena

Prijašnji bez Johane i Nikole

BARBARA: /nekon kraće pauze/ A sada što?

PAVAO: Ništa.

VERONA: Što ćemo učiniti?

BARBARA: S jedne strane stražari, s druge generali, a s treće Johana. Bože moj, koliko strana ima još na tome svijetu?

VERONA: Neću te ni korak pustiti od sebe.

- PAVAO: Pustit ćeš.
- VERONA: Ti želiš postati majstor tako, da se priženiš?
- BARBARA: Ljekarnik ne može biti.
- VERONA: Mama, zar biste vi primili Johanu kao svoju?
- BARBARA: Najradije bih ju zubima rostrgala, ali što da radi bijedni čovjek?
- PAVAO: Vratit ću se natrag u kavez sramote.
- VERONA: Kako?
- BARBARA: Na koji način misliš doći na Ribni trg?
- PAVAO: Kao uršulinki neće mi nitko gledati pod suknje. Ujutro će me naći na mjestu gdje sam trebao biti. Majstoeica me neće trebati iskupiti od Urbana. Svoju ću kaznu odsjediti.
- BARBARA: A što s generalima? Što ako te ondje uhvate i odvuku?
- PAVAO: Dovedite ih na lažni trag.
- BARBARA: Kakav?
- PAVAO: Vratite se k "Crnome medvjedu" i podvalite im poruku da spavam u prenočištu preobučen u opaticu. Veronica će mi pripremiti drugu kutu i bočicu ognjene vode da bolje spavam.
/Muzički motiv/

JEDANAESTA SLIKA

U prenočištu kao u četvrtoj slici. Noć.

1. SCENA

Matej i Marek

- MATEJ: /očajnički, možda i pomalo lažno, no svakako tužno pjevuši/
Recite mojoj materi
neka me ne čeka k večeri

- niti sutra k objedu
jer čekam da me stražari odvedu.
/s pokrajnog ležaja/ Ne tulji toliko, Mato!
Ubrzo moramo ustati na posao.
- MAREK: Pravi Slovak, ako nema što piti, barem zapjeva. I pjevanjem si olakša dušu.
- MATEJ: Spavaj, pa će ti biti lakše...
- MAREK: Imali smo prijatelja, a sada ga više nemamo.
- MATEJ: Još ga nisu uhvatili, a ti ga već pokapaš.
- MAREK: Ali će ga uhvatiti, no ja ti velim da bez njega više neću raditi kod Johane.
- MATEJ: Nećeš raditi kod Johane, nećeš. A kamo ćeš poći?
- MAREK: S Pašom je bilo veselje raditi. Posao nam išao od ruke. I nikada se nismo previše namučili. On je uvijek nešto izmislio pa da nam bude lakše. Johana će sada i kožu odrati s nas, vidjet ćeš.
- MATEJ: Neka samo pokuša, okrenut ćemo joj pete.
- MAREK: Vratit ćemo se kući. Radit ćemo na splavima.

2. SCENA

Pecko i prijašnji

- PECKO: /dolazi s bocom u ruci/. Čujte, reći ću vam novost. Dobit ćemo majstora.
- MATEJ: Što kažeš?
- PECKO: Kako sam rekao, majstora.
- MAREK: Koga?
- PECKO: Johana se udaje i uzima Pavla za muža.
- MATEJ: Pa ti si se napio.
- MAREK: Govoriš gluposti.
- MATEJ: A boca? Odakle bi ju uzeo. Johana mi rekla: "Evo ti, pa popij s momcima u prenočištu da me ne oljavavaju kako sam škrt".

MATEJ: Dakle ipak?
 MAREK: Osjetila je da je zlo.
 MATEJ: A što će biti s Veronom?
 PECKO: Što bi bilo? Jedan od nas trojice može joj početi udvarati.
 MAREK: Znao sam da Pala neće tako lako nitko uhvatiti.

3. SCENA

Pavao i prijašnji

PAVAO: /stane kod vratiju u kuti kao uršulinka i saješka im se/
 PECKO: /daje bocu kružiti od ustiju do ustiju, prvi opazi Pavla i prestrašen odbaci bocu, Marek i Mato još veselo skakuću, ali onda zastanu kao da ih je netko prekinuo/
 MATEJ: Ejha?
 MAREK: Dakle?
 PECKO: Toga još ovdje nije...
 MATEJ: Nije bilo.
 MAREK: Opatica u našem prenočištu?
 MATEJ: Ili smo posve pijani...
 MAREK: Ili nam se to samo pričinja.
 PAVAO: Niti vam se pričinja, niti ste pijani.
 PECKO: /poviče/ Palo!
 PAVAO: /baci kutu sa sebe i pruži Pecku daljnju bocu/ Da, ja sam. A ovo je za tebe, Pecko.
 PECKO: Za mene?
 PAVAO: Vraćam ti ono, što smo ti ovdje prošle noći popili.
 MATEJ: /želi istrgnuti Pecku bocu iz ruke/ Zar si poludio Palo?
 PAVAO: Tvoja je, Pecko. Samo tvoja! Samo ti pij dok ri ju ne ukradu.

PECKO: /oklijevajući pregledava bocu, a onda dobro otpije/
 PAVAO: No, vidite! A rugali ste mu se, da mu još mlijeko teče po bradi.
 MATEJ: Kako si ovamo došao?
 PAVAO: Zar ne vidiš?
 MAREK: Kao sestra milosrdnica.
 PECKO: Baš je dobra, duše mi, dobra.
 PAVAO: Samo nagni Pecko! Ovakvu još nisi pio.
 MATEJ: Valjda ne kaniš sam cijelu bocu polokati?
 PAVAO: Pusti ga!
 MAREK: On bi to bio kadar.
 PAVAO: Neka momak uživa. A kao glavno neka se nas pozlu ne sjeća.
 PECKO: /gutne još jednoč, ali odmah i sjedne/ Onda to treba da bude kao predujam pred tvoje vjenčanje s Johanom?
 MATEJ: Gospodin majstor.
 MAREK: Ala će nam sada biti.
 MATEJ: Pravo veselje.
 PECKO: Pod takvim majstorom. /Ispije još gutljaj i odmah legne/.
 PAVAO: /gleda Pecka, šapne/ To je ono, što sam htio.
 MATEJ: Zaboga!
 MAREK: Što si mu to dao piti?
 PAVAO: Ne bojte se. Zaspao je, a spavati će kao top. A da se pritom ne prehladi, ja ću ga lijepo pokriti /Skine kutu sas sebe i baci ju preko Pecka/.
 MATEJ: Pogledajte kako je lijepa uršulinka odmah postala od Pecka.
 PAVAO: Tiho!
 MAREK: Kao da su negdje zaškripala vrata.

PAVAO: Lijepo legnite, a kad po njega dodju dva generala, onda im pomozite! Ali neka vam za to dobro plate. Kasnije ću vam sve objasniti. Sada se pravite da spavate. /Sva trojica pokriju se plahtama/.

4. SCENA

Fedor, Franz i prijašnji

FEDOR: Velim vam, dragi Franz, meni se sve to nekako ne sviđa.

FRANZ: Ni meni, ali što nam preostaje.

FEDOR: Zamislite da mu je to palo na pamet uzmimo negdje u Nizozemskoj. Vući sa sobom živog čovjeka protiv njegove volje. I na tako dugom putu.

FRANZ: Samo oprezno.

FEDOR: Gdje je?

FRANZ: Zar ga ne vidite, leži ispod vas.

FEDOR: Da, zbilja. U onoj istoj kuti, u kojoj je ujutro bio u ljekarnici.

FRANZ: Svežite mu noge.

FEDOR: A zašto ja?

FRANZ: Ja ću ga poslije odnijeti.

FEDOR: Hajde neka bude tako. Najbolje je kad u takvim prljavštinama čovjek nekako napola sudjeluje.

FRANZ: Pazite, spretno.

FEDOR: Nekako mi dršću ruke.

FRANZ: Da ga možda ne probudite!

MAREK: /pravi se da se probudio/ Što tražite ovdje? Mato, ustaj, lopovi!

FRANZ: Tišina, momče, tišina! Nikakvi lopovi!

MATEJ: /takodjer se pravi da se probudio/ Što se to zbiva? Joj da nisu ubojice.

FEDOR: Mi nikoga ne ubijamo. Mi smo ...

FRANZ: Mi ovdje imamo odredjenu misiju.

MAREK: Kakvu misiju?

FRANZ: Htjeli smo se tek upoznati s vašim prijateljem /Mateju/. Pazi, da se ne probudi! /Marku/ Hoćete li zaraditi?

MAREK: Zašto ne. A koliko?

FRANZ: /izvadi kesicu i dadne ju Marku/.

MAREK: /uzme kesicu/ Što treba da radimo?

FEDOR: /pokaže zaspalog Pecka/ Pomozite nam da ga odnesemo u kočiju.

MAREK: Što kanite s njime?

FEDOR: Moramo ga oteti.

FRANZ: U njegovom vlastitom interesu.

MAREK: Ako je tako, onda u redu. /Prebaci Pecka preko ramena/ Gdje je vaša kočija?

5. SCENA

Prijašnji bez Franza, Fedora, Pecka i Marka

MATEJ: Što će uraditi s njime?

PAVAO: Ne trebate biti u strahu zbog njega.

MATEJ: Čudna komedija.

6. SCENA

Marek, prijašnji

MAREK: /vratí se/ Kamo ga odvlače?

PAVAO: Malo će ga provozati svijetom.

MAREK: Daleko?

PAVAO: Baš i ne. Kad opaze o kome se radi, izbacit će ga kod prve trešnje.

MAREK: Aha, to su oni, koji su htjeli ...

PAVAO: Mene.

MATEJ: A što će biti sada s tobom?

PAVAO: A šta ti bilo? Idem sjesti natrag u kavez.
Tebi, Mato vraćam pozajmljenu košulju /svlači se/, a ujutro kad me Urban bude puštao, dodjite mi svi u susret. I s ovim. /pokaže kesu./
/Muzički motiv/

EVANGELIJA SLIKA

Kavez sramote na Ribnom trgu kao u prvoj i trećoj slici.
Jutro.

1. SCENA

Pavao i stražari

Negdje u daljini zakukuriče pijevac.

PAVAO: No konačno. Već mi je izgledalo da neću dočekati zore. /Udarci zvona na tornju, a tada dolazi Prvi stražar, trlja pospane oči, a zatim iznenadjen gleda Pavla u kavezu/

PAVAO: Što tako buljiš? Još nikada nisi vidio brodograjevnog kalfu u kavezu na sramotu?

PRVI STRAŽAR: /ne shvaćajući, zavrta glavom i ode/

DRUGI STRAŽAR: /dodje s druge strane i ponavlja skoro isto kao Prvi stražar/

PAVAO: Što toliko zurite i jedan i drugi... kao u neku utvaru.

DRUGI STRAŽAR: /otrči za Prvim/

PAVAO: Takvim stražarskim glavama i jest teško razumjeti kalfinsko čudo. Naravna stvar! Radoznao sam što će reći gospodin kapetan.

2. SCENA

Uršula, Beata, Agata i Pavao

Na zvonjavu s nedalekog tornja, dolaze opatice na isti način kao u prvoj slici.

AGATA: Ovdje je.

BEATA: Tko?

AGATA: Onaj koga jučer ovdje nije bilo.

BEATA: Ali je bio prekjučer.

AGATA: Govorili su da se izgubio.

BEATA: Valjda nije.

AGATA: Zašto?

BEATA: Kad je ovdje.

AGATA: Ljudi svašta napripovijedaju.

BEATA: Kako tužno gleda.

AGATA: Nemoj ga gledati.

BEATA: Jadnik.

URŠULA: Sestre! Što to vidim? Kamo to gledate? Gospod neka vam bude milostivi! I neka vam oprostí griješne poglede. Nisam li vam već stotinu puta kazala, da naš ljubljani nije od ovoga svijeta?

BEATA: Jeste, stotinu puta.

AGATA: Nije.

BEATA: Od ovoga svijeta.

URŠULA: Zatvorite oči i smjesta zaboravite što ste ovdje vidjele. Jedamput zauvijek.

BEATA: Jedamput zauvijek.

AGATA: Zaboravit ćemo.

BEATA: Ovoga, kojeg smo ovdje vidjele. /Nastavljanu put, ali sve do kraja slike ostaju u pozadini/.

3. SCENA

Matej, Marek i Johana

MATEJ: Rani sat već je odavno prošao, a ti se ovdje još uvijek motaš?

MAREK: Hajdemo. Gospodja majstorica se ljuti što posao stoji.

JOHANA: /nakon pauze Pavlu/ Dakle tako? Dobacio si mi natrag rukavicu?

PAVAO: Kaznu sam odsjedio, pa podjite po Urbana. Neka mi otvori kavez.

JOHANA: Jesi li ti toliko siguran da će ti otvoriti?

MAREK: Bar je tako dao na znanje.

MATEJ: A što si ti mislio?

4. SCENA

Adam, Barbara i Margita

ADAM: Dakle, toga još u slavnom Prešporku nije bilo. Najprije pun, zatim prazan, a sada opet pun kavez. Da imam slabiju narav, počeo bih vjerovati i u čuda.

BARBARA: /pruži Pavlu košaticu kroz rešetke/ Donijela sam ti zajutrak.

MARGITA: I to ne kakav god, prste ćeš oblizati.

BARBARA: Pa već je i jako gladan od subote navečer.

ADAM: A gdje je ovaj bio od subote ...

PAVAO: Gdje bih bio? Ovdje. Letjeti još ne znam.

ADAM: Letjeti ne, ali svašta drugo da. Baš sam radoznao kako će te kapetan pustiti iza tih rešetaka.

BARBARA: Onako kako dolikuje.

5. SCENA

Verona, Nikola i prijašnji

VERONA: /dotrči/

NIKOLA: /za njom/ Nisam li ti rekao, da se ne smiješ maknuti iz kuće?

VERONA: /žvrsto se zgrabi za kavez/ Palko, ne daj me!

NIKOLA: Zar ti još nije bilo dosta sramote? Želiš li da nas neprijateljski gleda cijeli Prešpork?

BARBARA: Nitko vas ne gleda neprijateljski, gospodine Nikola.

MARGITA: To se samo vama uvijek nešto čini.

ADAM: Jaj, Nikola, s babama nije dobro upuštati se u velike debate.

NIKOLA: Pa ja se i ne upuštam, ali one u mene kao ose. /Johani/ Gospodjo majstorice, dajte uvjerrite vi ovu moju ludu djevojčicu.

VERONA: Ona mene nema ništa uvjeravati.

6. SCENA

Urban, stražari i prijašnji

URBAN: /Dolazi u pratnji oba stražara/ No, no, ovdje je nekako živo već zarana.

BARBARA: Kada je danas bilo rano ujutro, toga se čestiti i radišni ljudi više ni ne sjećaju. Samo gospoda kapetani izležavaju se dobar dio dana.

URBAN: /Pavlu/ Onda dobro došli. Ptičica nam se vratila u kletku.

PAVAO: Ovdje sam kamo ste me zatvorili. Moje je vrijeme isteklo.

URBAN: Ja ću ti već isteći. Samo ako ne zatvoriš taj svoj kljun! Ja ću ti već pokazati praviti sprdnju iz zakona i vlasti.

BARBARA: Dobri ljudi! Čujete li ga? Tko ovdje pravi sprdnju iz zakona?

URBAN: Gdje si se skitao?

PAVAO: Kavez ste zaključali i od subote imate jedini ključ uza se samo vi.

VERONA: To ne možete zaniijekati.

URBAN: /Veroni/ Smjesta sidji s tih rešetaka!

NIKOLA: /priskoči i povuče ju na pod/ Zar ne čuješ što ti govori gospodin kapetan? Ovakva sramota!

URBAN: Još će biti sramote. Takve, kakvu svijet još nije doživio.

NIKOLA: Ništa ja ne kažem. Sada ćete ga sigurno na dulje kazniti, zar ne?

URBAN: To bi on vrlo jeftino prošao. Praviti iz nas komediju. /Prvome stražaru/ Udari u bubanj!

PRVI STRAŽAR: /zabubnja/

URBAN: /izvuče i pročita novu presudu/ Javlja se poštovanim građanima, da se ovdje prisutni i u kavezu sramote izloženi kalfa Pavao, zbog bijega za vrijeme izdržavanja kazne osudjuje kao primjer svima ne na pedeset udaraca štapom, nego na toliko udaraca, dok pod posljednim ne izdahne! Sudac Krištof vlastitom rukom. /Strava kod sviju/ No, da li vas je prošao smijeh? /Stražarima/ Otvorite kavez i na dereš s njime!

BARBARA: Dobri ljudi, čujete li što kane učiniti? Pa žele ga ubiti!

MARGITA: Kažu, dok pod posljednjim ne izdahne!

VERONA: To ne smijete. Ne! Ili i mene s njime!

JOHANA: Samo probaj! Probaj moja draga kako pleše korbač po ledjima.

NIKOLA: Gospodjo Johana, pa ona je još dijete.

BARBARA: Božji ljudi! I vi ćete dopustiti da to učine?

MAREK: Čekajte, gospodine kapetane.

URBAN: Što?

MAREK: Velim da pričekate.

MATEJ: Pustite ga i mi ćemo vam se bogato odužiti.

URBAN: Što ti govoriš?

MAREK: Tako je, kako ste čuli.

URBAN: Uš kašlje, a plućiju nema.

MATEJ: A što, ako imamo?

MAREK: /s oklijevanjem pokaže kesu s novcem/.

URBAN: /nastavi dlan/

MAREK: /istrese nešto sitniša/

URBAN: Sa sitnišem me želite vrijedjati?

MATEJ: Zrno do zrna pogača, gospodine kapetane.

URBAN: To je malo. Za takva lopova malo.

MATEJ: Kapetane... Pa bojte se boga!

URBAN: Hajde otale svi! Svaki po svome poslu!

PAVAO: Vi nemate na to prava.

URBAN: Što ja nemam?

PAVAO: Nemate pravo tjerati ljude od smaknuća. Neka gledaju kako njihov prijatelj odlazi u smrt.

JOHANA: Ne boj se! Neće te dobiti!

BARBARA: No, iapk se bar u tebi pokrenula savjest.

JOHANA: /dadne Urbanu zlatnik/

URBAN: /uzme ali zavrti glavom/ Samo jedan zlatnik? Gospodjo majstorice, zar je po vašem mišljenju samo toliko vrijedan?

JOHANA: Dovoljno je.

URBAN: A što ako nije?

JOHANA: Više ne dam.

URBAN: Onda gledajte što će iz njega učiniti dereš. /Stražarima, koji privezuju Pavla uz dereš/ Privežite ga temeljito čvrsto i za ruke i za noge, da nam se opet ne izmakne i pobjegne.

PAVAO: Mama, požurite!

BARBARA: Kako?

PAVAO: U gostionicu, onome kanoniru.

ADAM: Taj ti više neće moći pomoći. Gospoda su upravo spakirala stvari i otišla.

PAVAO: Požurite! Ir recite mu ako je zbilja car, onda će me spasiti!

Z. 22222

Pecko i prijašnji

- PECKO: /dotrči među prisutne/ Ljudi! Gospodjo majstorice! Prijatelji moji dragi! Evo me, tu sam.
- PAVAO: Kako si ovamo stigao?
- PECKO: Izbacili su me iz tako paradne kočije, u kakvoj se još nitko nikada nije vozio.
- PAVAO: A gdje su te izbacili?
- PECKO: Evo, odmah tu iza ugla, pod Michalskim vratima.
- PAVAO: Mama, Veronice, momci, trčite! Još nisu daleko.
- URBAN: /Nikoli/ Koga on to zove u pomoć?
- NIKOLA: Molim lijepo, ja ništa ne znam, gospodine kapetane. Ja s njime nemam ništa.
- URBAN: Pa neće mu pomoći nitko, ni kad bi zbog njega svi sveti sišli s neba.
- URŠULA: /u pozadini/ Pomolimo se, sestre!
- URBAN: Nije potrebno, časna majko. Nije potrebno. Živio je griješnim životom pa će griješni otići onamo, odakle se više neće vratiti.
- ADAM: Zar zbilja više nema za nj spasa?
- URBAN: Krčmaru Adame, zar ti to govoriš?
- ADAM: Pa ipak je samo čovjek.
- MARGITA: A ubiti čovjeka je grijeh.
- URBAN: Dosta je bilo razgovora. Stražari! Počnite!
- MARGITA: Bar ste ga trebali pustiti da se najede.
- URBAN: Na tašte bi će mu bolji odlazak na drugi svijet. /Oštar žvihot korbačem/
- PAVAO: /krikne/ Petre, prijatelju moj, pomози mi!

Z. 22222

Petar i prijašnji.

- PETAR: Htio si me prevariti? Pa sada izdrži!
- URBAN: To je prava riječ! Dalje!
- PAVAO: /Drugi udarac i još glasnjiji Pavlov krik/ Ako si doista car, nemoj dopustiti...
- PETAR: Boli te, zar ne? /Urbanu/ No, onda dosta!
- URBAN: A što se vi u to miješate? Tko ste vi?
- PETAR: Putnik.
- URBAN: Kad ste putnik, idite svojim putem.
- PETAR: Znadete li vi uopće koga udarate.
- URBAN: Kako da ne znam? Narušitelja javnog reda, lopova i zločinca.
- PETAR: Sretna li naroda i još sretnijeg vladara, kome se rode samo takvi narušitelji javnog reda, lopovi i zločinci. Gospodine kapetane, za koju svotu može se od vas otkupiti ovakvog narušitelja javnog reda, lopova i zločinca?
- URBAN: Otkupiti?
- PETAR: /izvadi kesu/
- URBAN: Mislite od mene?
- PETAR: Dakako, od vas. /Počne presipavati zlatnike u rukama./
- URBAN: /iznenadjen gleda Petra, zatim podigne jedan zlatnik, koji je ispao Petru na zemlju, pa iskušava njegovu valjanost u zubima/ No, a koliko biste za njega dali?
- PETAR: /bez riječi mu ponudi cijelu kesu./
- URBAN: /zgrabi kesu i nakon kratke pauze dadne mig stražarima/ Odvežite ga! /pogledi sviju prisutnih na trgu sada su upreti samo u Petra i Pavla./
- PETAR: /tiho šapne Pavlu./Ako se sada premisliš, još tri dana ću te čekati. U Beču, U gostionici

"Kod zelenog stabla". /Naglo ode/.

PAVAO: /nakon male pauze/ Zar je doista to bio car?
/U gleda lište./ Što vi kažete? Ako je bio,
onda je jedan pravi Slovak dobrano bio neod-
lučan... Ili možda nije? Tko zna?
/Muzički motiv/

K R A J

Ján S O L O V I Č /1934/

zaslužni umjetnik, laureat državne nagrade, naj-
značajniji suvremeni slovački dramatičar. Nakon što je
apsolvirao studije dramaturgije na Visokoj školu mu-
zičkih umjetnosti u Bratislavi, radio je kao dramaturg
čehoslovačkog radija. Zatim je postao tajnik Saveza
slovačkih književnika, a godine 1984 predsjednik Save-
za slovačkih književnika. Istodobno je profesor teorije
drame na Visokoj školi muzičkih umjetnosti u Bratislavi.

Piše kazališne, radio - i televizijske drame. Za
dramatičarsko stvaralaštvo udijeljena mu je narodna
nagrada Slovačke socijalističke republike, zatim držav-
na nagrada Klementa Gottwalda, a godine 1975 titula
zaslužni umjetnik.

Vrlo je uspjela već jedna od prvih dramskih igara
Jána Soloviča na radio Ponoć će biti za pet minuta
/1958/ koja je naginjala literaturi fakta.

Važan tematski okvir dramskih djela Jána Soloviča
bili su i ostali značajni pojedinci prošlih generacija,
njihovo nastojanje za društveni napredak i njihov utje-
caj na tok zbivanja cjelonarodnog i evropskog značenja.
Takva su njegova dramska djela gdje leži naša bijeda
/1965/ o najznačajnijem predstavniku slovačkog narod-
nog pokreta 19. stoljeća - Ljudevitu Šturu Ugaslo sun-
ce /1967/ o toljstojevcu, osobnom liječniku L.N.Tol-
stoja slovačkog porijekla Dušanu Makovičkom, Zvono

bez tornja /1984/, o značajnom slovačkom i evropskom učenjaku iz vremena prosvjetiteljstva Mateju Belu i dramska igra Petar i Pavao o mladosti ruskog cara Petra Velikog.

Ne važan i dominantni okvir dramatičarevih interesiranja ostaju društveni problemi. Takva je komedija Strašno osebnostna situacija /1968/, tragikomedija Prosjaka pustolovina /1970/, koja je slijedila nakon televizijskog triptiha Trojica iz devetog kata /1969/, komedija Toranj nade /1975/ i naročito dramski triptih Meridijan /1974/, Srebrni jaguar /1975/, i Zlatna kiša /1976/. Ova dramska djela su međusobno u vezi po radnji i likovima. Ova dramsku trilogiju autor je nazvao Gradjanska trilogija. U obliku knjige izašla je godine 1978. /Osnovne podatke i kratku osnovu radnje svij triju drama Gradjanske trilogije navest ćemo nakon ove uvodne informacije/.

Autorski profil Jána Soloviča iz sedamdesetih godina popunjavaju još i filmski scenarij Dosta dobri momci /1970/ televizijska serija u pet dijelova Izgubljeno i nadjeno /1975/ i televizijski triptih Još žive dobri ljudi /1979/.

Najnovija dramska djela Jána Soloviča također imaju sižeje iz suvremenosti i iz miljea novih tvornica, poduzeća i naselja. Autor kao da tim djelima postavlja pitanje da li tu žive i rade i novi i odgovorni ljudi.

Takva su dramska djela Pravo na pogrešku /1980/ i Kraljica noći u kamenom moru /1983/.

U svim svojim kazališnim djelima i televizijskim scenarijima Jáan Solovič nastavlja u svome nastojanju stvarati pozitivni životni ideal. Do njega ne vodi lagan put. Na tom se putu treba sukobljavati sa sebičnošću, sitničavošću, ravnodušnošću, s utjecajima lošeg odgoja čovjeka i miljea koji je moralno inficiran.

Dramska djela Jána Soloviča bila su s uspjehom izvodjena na mnogim inozemnim kazališnim scenama: u Sovjetskom Savezu, Poljskog, Bugarskoj, Njemačkoj demokratskoj republici, Jugoslaviji i drugdje.

MERIDIJAN

Igra u četiri čina

Osobe: 4 muškarca, 2 žene

Scena: 1

Ova je igra prvi dio kazališnog triptiha Gradjanska trilogija. I u njoj je autor pokazao razumjevanje za probleme suvremenih ljudi, te ostaje vjeran odgovarajućoj temi.

Središnji lik je strojovodja Benedik. On svojim načinom življenja ispunjava ideale, za koje se borio s oružjem u ruci za vrijeme Slovačkog narodnog ustanka, a poslije i u svome poslu. Autor postavlja svoga junaka pred ozbiljne probleme današnjice. Strojovodja Benedik nikad nije ni pomislio na to, da bi mogao crpsti koristi iz svoje pozicije i iz zasluga u protufašističkom pokretu otpora, i vrlo teško podnosi saznanje da njegove zasluge žele iskoristiti druginjegova obitelj, a pogotovo njegov stariji sin. On se protiv toga buni elementarno i ne želi od svojih principa odstupiti ni ako dodje do konflikta u vlastitoj obitelji. On na kraju umire, jer je već podmaklih godina, i njegovo bolesno srce, koje su novi napori savladali, više nije izdržalo.

SREBRNI JAGUAR

Igra u dva dijela

Osobe: 4 muškarca, dvije žene

Scena: 1

Srebrni jaguar je na neki način slobodni nastavak igre Meridijan. Udova Benedikova i mlađji sin Miki nastavljaju življenje onako kako je živio pokojni suprug i otac Tomaš Benedik. No obratno, stariji sin Ilija, arhitekt - nema čvrstih etičkih principa, pa kreće lakšim i udobnijim putem. Njemu je stalo samo do osobne pozicije i uspjeha. Mlađji brat Miki postaje njegov pravedni i oštar kritičar, jer Ilija iznevjerava moralne principe pokojnog oca. Ovi elementi različnosti naravi obojice braće već su se ocrtavali u prvom dijelu trilogije, a u naredna dva dijela se potenciraju. Na kraju igre, kad Ilija upadne u oštar konflikt s bratom i majkom, počinje i on biti svjestan svoje sebičnosti i potrebe da korigira svoj odnos prema okolini.

Ova dramska igra kritički reagira na ovakve neželjene društvene pojave kao što su protekcionizam, farizejstvo i sklonost podmičivanju.

ZLATNA KIŠA

Igra u četiri slike.

Osobe: 5 muškarca, 3 žene

Scene: 2

U zaključnom dijelu kazališnog triptiha autor prati prije svega mlađeg sina obitelji Benedik, Mikija. On je predsjednik Mjesnog narodnog odbora. Na radnom mjestu i u osobnom životu on se vlada kao čestan i požrtvovan mlad čovjek.

Svakodnevní život malog mjesta prekine havarija na crpilištu vode za piće, što prouzroči kritičnu situaciju. Treba brzo raditi, nema vremena za birokratsko uređivanje. Miki kao predsjednik Mjesnog narodnog odbora nosi najveći dio odgovornosti. On traži sve mogućnosti kako bi najbrže odstranio havariju. No to nije ni najmanje jednostavno. Na kraju na forsiranje brata, majke i javnosti dadne vlastiti novac kao mito za nabavu cijevi za novo crpilište vode. Ljudi koji mu žele zlo, jave to policiji što je uradio. Miki je spreman odgovarati za svoje djelo, koje je bilo u proturječju sa zakonom, premda je njegov čin bio u javnom interesu.

Igra je osjećajni izručaj o karakteru suvremenog mladog čovjeka i njegovoj odvažnosti da radi u kritičnoj situaciji.

- LITA - Slovačka literarna agentura u Bratislavi je autorskoppravna zaštitna organizacija.
- LITA - štiti autorska prava slovačkih autora pri izdavanju i širenju njihovih djela u inozemstvu.
- LITA - štiti autorska prava inozemnih autora pri izdavanju i širenju njihovih djela u Slovačkoj socijalističkoj republici.
- LITA - informira interesente u inozemstvu, i to osobne i institucionalne o novitetima slovačke umjetničke, ali i stručne, naučne i znanstvene književnosti.
- LITA - izdaje i šalje inozemnim interesentima ove informacijske bulletine: Slovačka proza, Slovačka poezija, Slovačka drama, Slovačka književnost za djecu i omladinu, Slovačka stručna i naučna književnost, Slovačka društveno-naučna i politička književnost. Bulletini izlaze na jeziku ruskom, engleskom, francuskom, njemačkom i španjolskom.
- LITA - priprema i izdaje i druge, monotematski usmjerene publikacije o slovačkim knjigama na raznim jezicima.
- LITA - Vam može redovito slati sve ove bulletine, ili dio njihpo izboru žanra i jezika, ako ih budete zatražili.

LITA - Vám môže poslať svaku od navedenih knjiga da biste se bolje upoznali s njenim sadržajem, ako to budete zatražili.

LITA - pruža sve navedene informacijske usluge o slovačkoj književnosti besplatno.

Adresa: LITA,
ul. Československej armády 37
815 30 BRATISLAVA
ČSSR

Ján Solovič

PETER A PAVEL

Veselohra v dvanástich obrazoch

Ján Solovič

PETAR I PAVAO

Do srbochorvatčiny preložil Dr. Geno Senečić

Zodpovedná redaktorka Ľubica Križanová

Odpísala Eva Butkovičová

Rozmnožila LITA, Bratislava v máji 1986

Schválené MK SSR č. MK SSR 1754/86-21